

กฎหมายของพระมหากษัตริย์ไทย การศึกษา
ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ศึกษา ปุณฺณสา

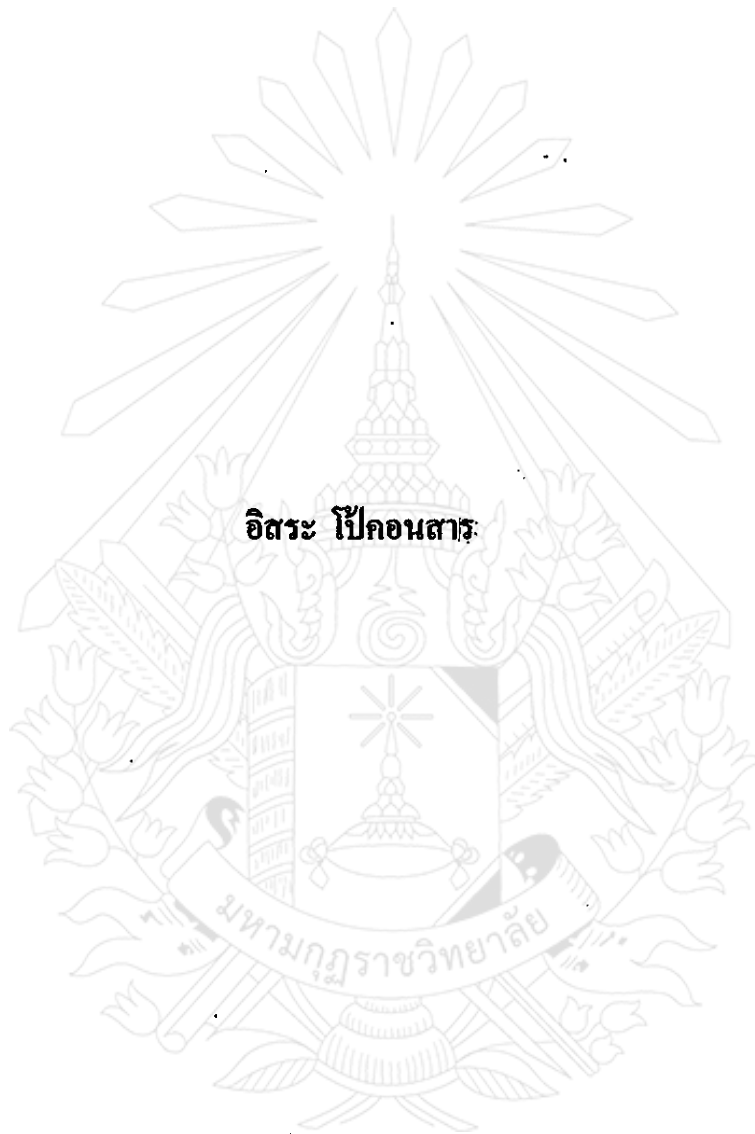
ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนี้เป็นต้นฉบับที่พิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ และลิขสิทธิ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์

พฤษภาคม 2536

บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

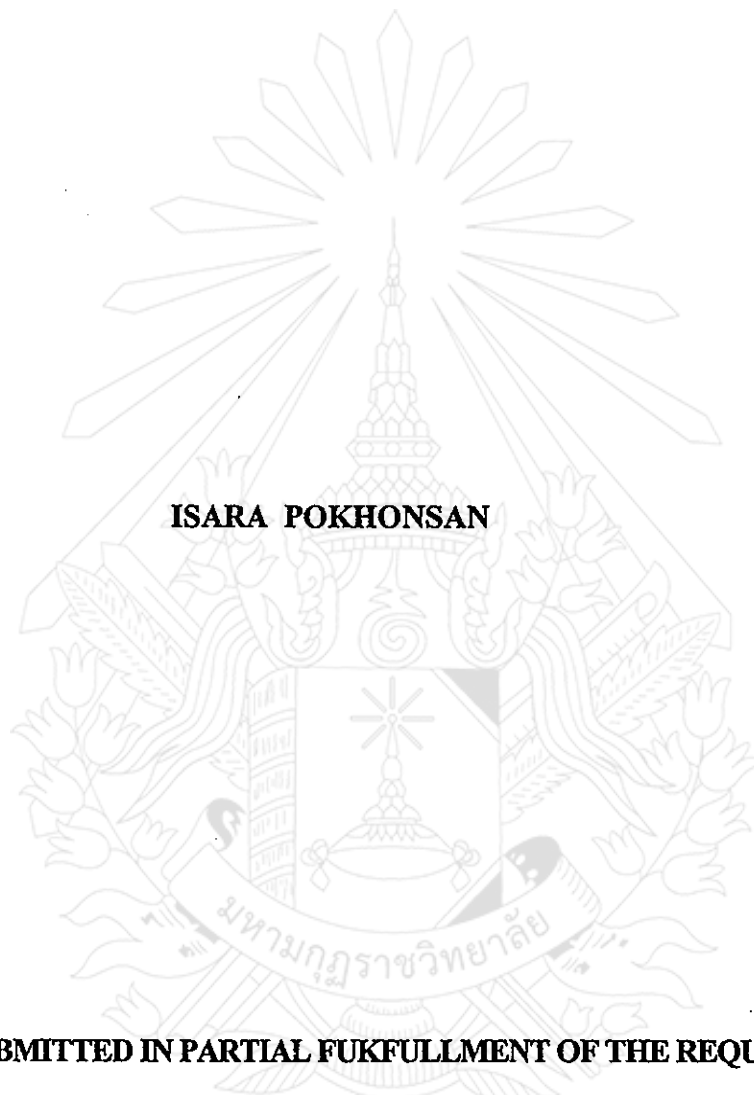
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2556

B 14533

**EXECUTIVE MONKS' ROLE IN COMMUNITY DEVELOPMENT : A CASE STUDY
CHUMPHAE DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE.**

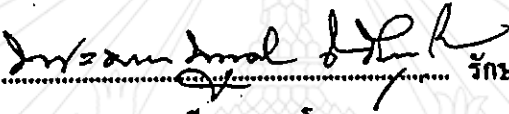

ISARA POKHONSAN

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)**

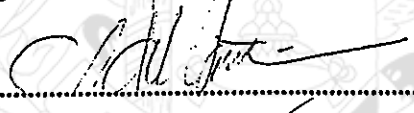
หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน อำเภอชุมแพ จังหวัด
ขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา : นายอิสระ ไร่คอนสาร
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ทองแพ ไชยตันเทือก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.รพีพร ชงทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี วัฒนาคุณ (ศศ.ดร.))

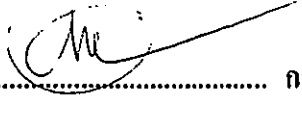
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. ทองแพ ไชยตันเทือก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. รพีพร ชงทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Executive monks' Role in Community Development : A case study
of Chumpae District, KhonKaen province.

Student's Name : Isara Pokhonsan

Department : Government

Advisor : Dr.Tongpae Chaitontueak

Co-Advisor : Dr.Rapeeporn Thongthong

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

..... Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nanavuddho (Asst.Prof.Dr.))

Thematic Committee

..... Chairman
(Asst.Prof. (Emeritus) Dr. Sukit Chaimusik)

..... Advisor
(Dr. Thongpea Chaitontuak)

..... Co-Advisor
(Dr. Rapeeporn Thongtong)

..... Member
(Assoc.Prof. Sornchai Taomitr)

..... Member
(Asst. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan)

หัวข้อสารนิพนธ์	: บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา	: นายอิสระ ปိုင်คอนสาร
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.ทองแพ ไชยคันเทือก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.รพีพร ธงทอง
ปีการศึกษา	: 2555

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นของพระสังฆาธิการที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษา และตำแหน่งแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 73 รูป เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่าง หาค่าแปรปรวนทางเดียวหากพบความแตกต่างรายคู่ จะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ้ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย พบว่า

1) บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น รวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนบทบาทด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าพระสังฆาธิการที่มี อายุ และระดับการศึกษาทางโลกที่ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสังฆาธิการที่มี พรรษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ที่ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา พบว่า การเดินทางที่ไม่สะดวก ในเวลาที่ต้องเดินทางเนื่องจากต้องหาคนขับรถหรือรถยนต์ทำให้ยากลำบากเนื่องจากต้องอาศัยพุทธศาสนิกชนที่ว่างจากภาระกิจการงาน ประชาชนยังมีค่านิยมในการบริโภคของมีนเมาในช่วงเทศกาลหรืองานประเพณีต่างๆ และยังพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นค่านิยมในการสูบบุหรี่ของประชาชน

Thematic Title : Executive monks' Role in Community Development : A case study
of Chumpae District, KhonKaen province.

Student's Name : Isara Pokhonsan

Department : Government

Advisor : Dr.Tongpae Chaitontueak

Co-Advisor : Dr.Rapeeporn Thongthong

Academic Year : B.E. 2555 (2012)

ABSTRACT

This thematic paper were as follows : 1) to study the role of community development of Chumphae district, Khon Kaen province.2) to compare roles monks developing of the community in Chumphae district, Khon Kaen province, monks were ages, education levels and rainy season differs. 3) to study the suggestion about the role of community development in Chumphae district, Khon Kaen province, sample group used in this research were 73 monks in Chumphae district, Khon Kaen province. The tool's statistics questionnaires were used the research including hundreds of individual values, averages, standard deviation compare differences. For the variance, if you find a difference even yearly testing as the way to customize level of Scheffe by statistical significance level .05

Results research found that

1) Role of monk in the development of community of Chumphae district, Khon Kaen province, and to open all aspects contained in the intermediate. When consider the role that related to a social side. The highest mean value, which was interpreted in many levels. Second, the role of monks in the development the chapter environmental.

2) Hypothesis test results found that monks with ages, education levels in a different world with a roles in the development community, does not vary. The God monks to rainy season and the position of priest were different roles in the development of communities of different statistical significant level .05.

3) Suggestion regarding problems and solutions to the problem found that the inconvenience in travel time to travel because they need to find the driver or the car, making it difficult to rely on because Buddhism Buddhist (person) that was from the mission. The people

there should be fashions in the consumption of alcohol. During the festival or Songkarn festival and also found that the drug's spread widely in the community. Fashions in the smoking of the masses.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์และช่วยเหลือด้วยดีจากบุคคลหลายฝ่าย ที่ได้ให้โอกาสและเสนอแนะแนวทางตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร คอกจันทร์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ทองแพ ไชยตันเทือกที่เมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและดร.รพีพร ธงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ขอขอบพระคุณ พระครูสโมธานเขตคณาภิรักษ์ (พระมหาสมเกียรติ วิธญาโณ) ดร.สุรพล กุลพรม นายสมใจ วิเศษทักษิณ นายพิชัย แสงสว่าง และนายสุทัต เพ็ญเกษม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญเสียสละเวลาในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จนครบถ้วนสมบูรณ์ลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณ พระครูกิตติสารสุนนท์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง และคณาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนสำเร็จตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน และให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณรุ่นพี่รัฐศาสตร์การปกครองและเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่าน ที่ช่วยให้กำลังใจตลอดมา รวมทั้งช่วยเหลือในด้านอื่นๆ จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์มา ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบคุณ ครอบครัวผู้วิจัยที่ให้โอกาสในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงญาติพี่น้องทุกท่านและผู้ใกล้ชิดที่ทำให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนมาโดยตลอดจนทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อิสระ โป้คอนสาร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	น
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	5
2.2 โครงสร้างของระบบบทบาทพระสังฆาธิการ	16
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	20
2.4 โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	30
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	31
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	38

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	41
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	43
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4.1 ลักษณะของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	49
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการ	52
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน	57
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหบทบาทของพระสังฆาธิการ	79
บทที่ 5 ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
5.1 สรุปการวิจัย	83
5.2 อภิปรายผล	85
5.3 ข้อเสนอแนะ	90
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	90
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	91
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	96

ภาคผนวก ก	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	97
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	99
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	106
ภาคผนวก ง	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	113
ภาคผนวก จ	ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม(IOC)	118

ประวัติผู้วิจัย

121

สารบัญตาราง

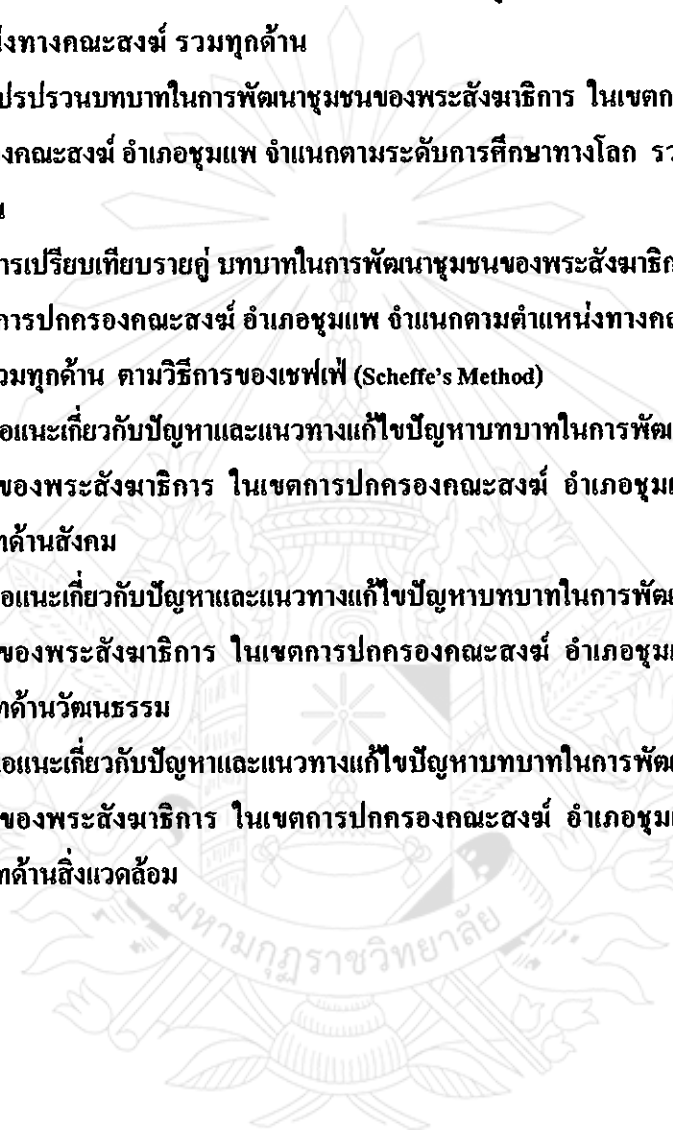
	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำบล	41
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	49
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา	50
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาทางโลก	50
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งคณะสงฆ์	51
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ รวมทุกด้าน	52
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านสังคม	53
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านวัฒนธรรม	54
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	55
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสังคม	57
ตารางที่ 4.10 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสังคม	57
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านวัฒนธรรม	58
ตารางที่ 4.12 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านวัฒนธรรม	58

ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	59
ตารางที่ 4.14	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	59
ตารางที่ 4.15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ รวมทุกด้าน	60
ตารางที่ 4.16	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ รวมทุกด้าน	60
ตารางที่ 4.17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสังคม	61
ตารางที่ 4.18	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสังคม	61
ตารางที่ 4.19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านวัฒนธรรม	62
ตารางที่ 4.20	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านวัฒนธรรม	62
ตารางที่ 4.21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	63
ตารางที่ 4.22	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	63
ตารางที่ 4.23	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	64

ตารางที่ 4.24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน	64
ตารางที่ 4.25	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน	65
ตารางที่ 4.26	แสดงการเปรียบเทียบรายกลุ่ม บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	66
ตารางที่ 4.27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม	66
ตารางที่ 4.28	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม	67
ตารางที่ 4.29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านวัฒนธรรม	68
ตารางที่ 4.30	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม	68
ตารางที่ 4.31	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	69
ตารางที่ 4.32	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	69
ตารางที่ 4.33	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอลุมพณี จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวมทุกด้าน	70

ตารางที่ 4.34	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวมทุกด้าน	70
ตารางที่ 4.35	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านสังคม	71
ตารางที่ 4.36	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม	71
ตารางที่ 4.37	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านสังคม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	72
ตารางที่ 4.38	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านวัฒนธรรม	73
ตารางที่ 4.39	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านวัฒนธรรม	73
ตารางที่ 4.40	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านวัฒนธรรม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	74
ตารางที่ 4.41	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	75
ตารางที่ 4.42	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	75

ตารางที่ 4.43	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะ สงฆ์ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	76
ตารางที่ 4.44	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระ สังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตาม ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ รวมทุกด้าน	76
ตารางที่ 4.45	ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวม ทุกด้าน	77
ตารางที่ 4.46	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะ สงฆ์ รวมทุกด้าน ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)	78
ตารางที่ 4.47	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทในการพัฒนา ชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสังคม	79
ตารางที่ 4.48	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทในการพัฒนา ชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านวัฒนธรรม	80
ตารางที่ 4.49	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทในการพัฒนา ชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	81

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1	การพัฒนาภายในและภายนอก	11
แผนภูมิที่ 2.2	การพัฒนาชนบทต้องพัฒนาทั้งสามด้าน	12
แผนภูมิที่ 2.3	โครงสร้างทำเนียบคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น	32
แผนภูมิที่ 2.4	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทบาทของพระสังฆาธิการ คือ การปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ประสานงานของพระพุทธศาสนา และส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ผู้ซึ่งสละแล้วซึ่งสถานะความเป็นปัจเจกภาวะ แต่มีชีวิตเพื่อสังฆภาวะ เพื่อชุมชน มีจิตวิญญาณเพื่อชุมชน ต้องมีความรู้ลึกที่เป็นชุมชน (Community) เพราะชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสาร (Communication) กันตลอดเวลา ยิ่งในสมัยโบราณด้วยแล้ว วัดหรือพระสงฆ์กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนไปในตัว วัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ของชุมชน มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็มาประชุมกันที่วัด มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่นมาทำบุญใส่บาตรที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา คือวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาและวันสำคัญอื่นๆ ถ้าแบ่งบทบาทของพระสังฆาธิการออกเป็นด้านๆ สามารถแบ่งได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

จากบทบาทของพระสังฆาธิการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพระสังฆาธิการมีส่วนสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหรือเป็นส่วนรวมของจิตใจ แต่จากสภาพปัจจุบัน แต่ปัจจุบันบทบาทของพระสังฆาธิการเปลี่ยนไป และลดน้อยลง ก่อให้เกิดปัญหา 3 ด้านที่กล่าวในข้างต้น โดยเฉพาะจากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาทางสังคม เช่น มีความขัดแย้งของกลุ่มคน การคอรัปชั่น ความยากจน ด้านวัฒนธรรม เช่น การละเมิดสิทธิและหน้าที่ เด็กมีความก้าวร้าว รับสิ่งใหม่มาแทนภูมิปัญญาเดิมของไทย และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเผาป่าเพื่อทำไร่ ทิ้งขยะไม่ลงถัง ขาดความรู้ในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ¹

จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน ต้องอาศัยบทบาทการปฏิบัติของพระสังฆาธิการในการพัฒนาในแต่ละชุมชน ให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจ และกาย เพื่อชุมชนจะได้สังคมที่น่าอยู่สงบสุข มีวัฒนธรรมที่ดีงามคู่ท้องถิ่น และมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์อย่างน่าชื่นชม

¹รายงานทะเบียนวัด สำนักงานสงฆ์จังหวัดขอนแก่น(มหานิกาย)สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น, พ.ศ.2552, (อัตถ์สำเนา).

จากความสำคัญในบทบาทของพระสังฆาธิการ ปัญหา และความคาดหวังที่จะเห็นสังคม น่าอยู่สงบสุข มีวัฒนธรรมที่ดีงามคู่ท้องถิ่น และมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์อย่างน่าชื่นชม คึงกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วมในชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง บทบาทของพระสังฆาธิการ ต่อการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระสังฆาธิการว่ามีแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรหรือไม่ ซึ่งการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ของพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางโลก และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

1.3.2 พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

1.3.3 พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

1.3.4 พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 รูป กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 รูป

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3 ด้าน คือ

- 1) บทบาทด้านสังคม
- 2) บทบาทด้านวัฒนธรรม
- 3) บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 118 วัด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ของพระสังฆาธิการที่มีอายุ, พรรษา, ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่แตกต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาทในการพัฒนาชุมชน หมายถึง บทบาทในการปฏิบัติของพระสังฆาธิการในการสร้างความเจริญก้าวหน้าในชุมชนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดบทบาทของพระสังฆาธิการไว้ 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาด้านสังคม หมายถึง บทบาทการปฏิบัติที่พระสังฆาธิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อให้เป็นสังคมที่อยู่อย่างมีความสุขร่มเย็นร่วมกัน
- 2) การพัฒนาด้านวัฒนธรรม หมายถึง บทบาทการปฏิบัติที่พระสังฆาธิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้วยการส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนอนุรักษ์และปฏิบัติตามวัฒนธรรมของประเพณีบุญประจำเดือน (ฮิต 12)

3) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง บทบาทการปฏิบัติที่พระสังฆาธิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการแนะแนวทางและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และกิจกรรมการอนุรักษ์พร้อมกับพัฒนาในเรื่องทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ ไฟฟ้า ประปา และ ถนนหนทาง

อายุ หมายถึง อายุของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งอายุออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 30 ปี, 2) 30 – 40ปี, 3) 41 – 50 ปี และ 4) 51 ปี ขึ้นไป

พรรษา หมายถึง จำนวนพรรษาที่บวชของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งพรรษาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 10 พรรษา, 2) 26 – 40 พรรษา, 3) 11 – 25 พรรษา และ 4) 41 พรรษา ขึ้นไป

ระดับการศึกษาทางโลก หมายถึง การศึกษาของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประถมศึกษา, 2) มัธยมศึกษาตอนต้น, 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย และ 4) ปริญญาตรีขึ้นไป

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ หมายถึง ตำแหน่งของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งตำแหน่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าอาวาส, 2) รองเจ้าอาวาส, 3) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และ 4) เจ้าคณะตำบล

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระสงฆ์ที่ดำรงสมณศักดิ์ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

เจ้าอาวาส หมายถึง พระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

รองเจ้าอาวาส หมายถึง พระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หมายถึง พระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

เจ้าคณะตำบล หมายถึง พระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะตำบล ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 โครงสร้างของระบบบทบาทพระสังฆาธิการ
- 2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2.4 โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

นักวิชาการให้ความหมายของบทบาทตามทัศนะที่ต่างกันออกไป และหลากหลายลักษณะสรุปได้ดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาท สรุปได้ว่า “บทบาท หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งและสถานภาพในสังคมนั้นๆ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไปบทบาทจะเปลี่ยนตามไปด้วย และถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมขึ้นมากเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น”¹

งามพิศ สัตย์สงวน ให้ความหมายของบทบาท (Role) ว่า “เป็นการกระทำตามลัทธิและหน้าที่ของสถานภาพและบทบาทมักเป็นของคู่กัน คือ เมื่อมีสถานภาพต้องมีบทบาทด้วยแต่ไม่

¹กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, จิตวิทยาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2547), หน้า 50.

เสมอไป ดังนั้นบทบาทคือพฤติกรรมคาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมทำให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อจะได้รับความคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ต่างๆ ของพ่อ ซึ่งจะต้องเลี้ยงดูลูกส่งเสียให้เล่าเรียน อบรมสั่งสอน ให้ความรักความเอ็นดูและอื่นๆ อีกเป็นต้น ตำแหน่งอื่นๆ ก็เช่นกัน เช่น ครู อาจารย์ เสมียน ภารโรง ต่างก็มีบทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้ นั่นอยู่”²

ประกอบ มีโคตรทอง ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า “เป็นบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน ซึ่งเป็นขบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการดังนี้”

1. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ
2. ประสิทธิภาพของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท³

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า “เป็นความคาดหมายของการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท (Role Playing) และสวมบทบาท (Role Taking) อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดขึ้นแบบและการสังเกต (Role Model) จากบุคคลที่ควรยึดถือ (Significant Others) เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทแห่งคนที่แสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมต่างๆ ที่ตนเองต้องการ”⁴

²งามพิศ สัตย์สงวน, หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : แพรวพิตยา, 2548), หน้า 96-97.

³ประกอบ มีโคตรทอง, “บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2541, หน้า 1.

⁴พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง”, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 60.

จากความหมายของบทบาทจากนักวิชาการพอสรุปได้ว่า บทบาท คือ ภาระหน้าที่อันมีความสัมพันธ์ควบคู่กับตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติ ตามสถานภาพที่กำหนดขึ้นและยังสอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำตามตำแหน่งตามสถานภาพที่อยู่กับสังคมหรือหน่วยงานนั้นๆ

2.1.2 บทบาทของพระสงฆ์กับชุมชน

บทบาทเป็นสิ่งที่ผู้รับหน้าที่ต้องแสดงออก พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาและสังคม เพื่ออยู่กับสังคมพระสงฆ์จำต้องได้รับความช่วยเหลือ และควรมีบทบาทในการกระทำกิจต่างๆที่พระสงฆ์อยู่ร่วมในชุมชน ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
2. สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญปฏิบัติสมณธรรม
3. โดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์⁵

ในส่วนที่เกี่ยวกับชนบทไทย พระสงฆ์จะบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชนบทดังนี้

1. พระสงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมและส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบุญกุศลต่างๆ
2. ภิกษุอาวุโสหรือสมภารวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ผู้ประนีประนอม และบางครั้งทำหน้าที่เยียวยารักษาผู้เจ็บป่วย
3. สงฆ์เป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยช่วยขจัดความขัดแย้งของประชาชนในหมู่บ้านได้ เพราะคนโดยส่วนมากเชื่อฟังพระผู้ทรงศีลอยู่แล้ว
4. สงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กคือที่พ่อแม่หมดความสามารถจะอบรมได้ด้วยตนเองรวมทั้งอนุเคราะห์เด็กกำพร้า
5. สงฆ์เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐปูน ช่วยปรับปรุงการเกษตรและการรักษาโรคภัยไข้เจ็บใหม่
6. สงฆ์เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้านทำหน้าที่วางแผนช่วยแนะนำสนับสนุนงานของชาวบ้าน โครงการพัฒนาต่างๆ ในเมืองที่สำเร็จไปได้นั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐบาลขอความร่วมมือจากชาวบ้าน โดยผ่านพระสงฆ์ซึ่งชาวบ้านเคารพนับถือ
7. สงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในทางวิญญาณเป็นที่พึ่งทางจิตใจ สงฆ์สามารถแก้ปัญหาส่วนตัวของผู้เดือดร้อนใจ

⁵อภิชาติ พันธุเสน, พัฒนาการชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ 3 ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, 2549), หน้า 205-206.

8. สงฆ์ทำหน้าที่เป็นธรรมทูต และพระธรรมจาริกซึ่งไปเผยแผ่หลักธรรมแก่ชาวบ้านทำให้ชาวบ้านเขาเกิดความรู้สึกรักชาติ ไม่ทำให้เลือนลอยและหันมาเคารพนับถือศาสนา⁶

อย่างไรก็ตาม บทบาทหลักของพระสงฆ์ คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดึงามชีวิตที่ประเสริฐ ตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า บทบาทของครู แม่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครู ทำหน้าที่ฝึกเทวดาและมนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้เป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็นคนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุด ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นบทบาทถาวรตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนควรปฏิบัติดังนี้

1. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุข มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

2. พัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีสมรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

4. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาล แต่ปัจจุบันกาลการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์ควรปลูกจิตสำนึกในหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน และจิตสำนึกในการศึกษอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ดีและผู้เบิกบานอยู่เสมอ

⁶ ธีรณีกร เสริมใส, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช), 2548, หน้า 246-247.

5. ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากและเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่ง ในโครงการของสังคมชุมชน เมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พระสงฆ์จึงให้ความ สงเคราะห์แก่ผู้ที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษา แนะนำ และการให้กำลังใจ

6. ช่วยแก้ไขปัญหของชุมชนพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาของชุมชนตาม ความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอนนี้การวางแผนตามหลักอริยสัจ 4 ของพระพุทธเจ้า คือ ต้องรู้ ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ คือ ร่มรศก วิธีที่จะดับทุกข์

7. ช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยมีแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชน และชาวบ้านพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การ พัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประชาชน

ดังนั้นจึงถือว่า “พระสงฆ์จะต้องสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่ม เพื่อจะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับ จึงจะทำให้การ สร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์กรความรู้ จึงเป็นบทบาทที่จะต้องชี้แนวทางในการพัฒนา ไม่ว่าจะ เป็นด้านแนวความคิด แนะนำ สั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อันเป็น การชักชวนแนวทางไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ด้าน เศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กันดีเป็นรูปแบบแล้วระบบจัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้อเพื่ออำนวยความสะดวกการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อยๆ และไปสู่การพัฒนา สังคมขนาดใหญ่ขึ้น”⁷

2.1.3 บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน

ปัจจุบันปัญหาของสังคมไทย คือ ปัญหาความยากจน การว่างงาน ยาเสพติด ความมั่นคง อันเนื่องมาจากความล้มเหลวในการพัฒนาทั้งส่วนกลางและชนบท ถึงแม้จะประสบความสำเร็จ ก็ เป็นเพียงด้านวัตถุ แต่ขาดมิติทางด้านจิตใจเป็นผลให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสทำหน้าที่ของการเป็น ผู้นำการพัฒนา นำพาชาวบ้านร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง

อภิชัย พันธุเสน ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันว่า “ต้องอาศัยคุณสมบัติของ วัด และพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของศรัทธา นับถือของประชาชนมาประยุกต์ใช้ในการชัก นำประชาชนรวมกันพัฒนาสร้างสรรคกิจกรรมที่เป็นประ โยชน์ต่อชุมชน และยังเสนอแนวคิดว่า

⁷อภิชัย พันธุเสน, พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ 3 ความหวังทางออกและ ทางเลือกใหม่, อ่างแล้ว, หน้า 206.

พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนอุดมการณ์ในลักษณะที่ตอบสนองปัญหาความต้องการของชุมชนในลักษณะผสมผสานกับการทำงานของกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะข้าราชการองค์กรพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชน รวมทั้งประชาชนในชนบทไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับทุกๆ ฝ่าย ทั้งพุทธจักร (พระสงฆ์) และอาณาจักร (ข้าราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชน) การพัฒนาจึงต้องดำเนินการให้ทั่วถึงครอบคลุมประชาชนทุกๆ กลุ่ม จะต้องประสานงานร่วมมือกันทำงาน โดยพระสงฆ์ควรสำนึกอยู่เสมอว่า ถ้าอาณาจักรเสื่อมลงพุทธจักรจะเจริญอยู่ได้อย่างไร พระสงฆ์จึงควรถือบทบาทหน้าที่ที่ควรจะต้องเข้าไปดำเนินการ

2. การพัฒนาจะต้องเน้นการพัฒนามนุษย์เพื่อสร้างความพร้อมของประชาชนที่จะเข้าร่วมการดำเนินการเพื่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยจะต้องพัฒนาประชาชนพร้อมทั้งทางด้านคุณภาพและคุณธรรม ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ได้แก่การพัฒนาจิตใจให้ประชาชนได้เข้าใจถึงความหมาย และคุณค่าของการพัฒนาชนบท

3. การพัฒนาชุมชนควรจะเกิดจากความกตริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะและสติปัญญาของประชาชนในการคิดค้น และริเริ่มโครงการพัฒนาต่างๆ เอง อันจะนำผลสำเร็จมาสู่ชุมชน ได้มากกว่าการพึ่งพิงบุคคลจากภายนอกชุมชนที่ไม่รู้ซึ่งในปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเกิดขึ้นได้ จะต้องตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การตอบสนองแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นจะไม่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์

5. การพัฒนาชุมชนที่สามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนได้ ควรจะเป็นการพัฒนาโดยประชาชนเพื่อประชาชนเอง คือการให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน มิใช่ประชาชนมีส่วนร่วมเฉพาะการใช้แรงงานเท่านั้น เพราะจะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในผลผลิตการพัฒนาชนบท

6. การพัฒนาชุมชนที่จะประสบผล สามารถทดลองหรือขจัดปัญหาของประชาชนได้อย่างแท้จริง ควรมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งตนเองของประชาชนซึ่งวิถีทางที่จะเป็นไปต่อสภาพการพึ่งตนเองในปัจจุบัน คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านต่างๆ เพื่อการนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้มีสุขสบายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้านควรที่จะพึ่งพาจากภายนอกเฉพาะเทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและหาไม่ได้ อย่างไรก็ตามในการพัฒนาที่

แท้จริงจะต้องเป็นการพัฒนาในสองลักษณะที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปมีบทบาท คือ การพัฒนาภายนอกและพัฒนาภายใน เป็นต้น

ส่วนการพัฒนาความคิดสติปัญญาต่าง ๆ ให้มีคุณภาพที่ดี ซึ่งเขียนเป็นรูปได้ดังนี้

พัฒนาภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพร่างกายดี - ปึงจยีสัมบูรณ์ ครอบครัวมั่นคง - เคารพกฎหมายจารีตประเพณี
พัฒนาภายใน	<ul style="list-style-type: none"> - มีคุณธรรม - จิตใจมั่นคงเยือกเย็น - มีสติปัญญาปลอดโปร่ง

แผนภูมิที่ 2.1 การพัฒนาภายในและภายนอก⁸

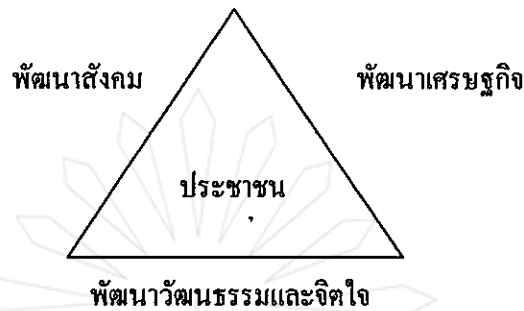
ดังนั้นพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนา มีสาเหตุที่ต้องเป็นผู้นำด้านพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ ให้การศึกษาแก่ประชาชนและเป็นผู้นำทางด้านการพัฒนาชนบท จึงมีพระสงฆ์หลายรูปรวมกลุ่มกันพัฒนาองค์กรและชุมชนขึ้นได้แก่⁹

1. กลุ่มเพื่องานพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพระสงฆ์ในระดับเจ้าคณะจังหวัดทั้ง 17 จังหวัด เพื่อร่วมมือกันด้านการปกครอง การศึกษาและการพัฒนาชนบท
2. กลุ่มพระสงฆ์พัฒนาเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีพระราชสีมาภรณ์ เป็นแกนนำพระสงฆ์มีการร่วมกันสร้างนิคมเกษตร หมู่บ้านปลอดยาเสพติด การสร้างชุมชนชาวพุทธที่วัด การสร้างระบบบุญสุทธกรรมและบุญพัฒนา
3. กลุ่มสหธรรมเพื่อพัฒนา เป็นกลุ่มพระสงฆ์ในเขตจังหวัดสุรินทร์และการอบรมจิตใจคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่น อบรมเยาวชนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาตั้งสหกรณ์ร้านค้าธนาคารข้าวและเกษตรแบบผสมผสาน
4. กลุ่มวิทยาการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง มีศูนย์ที่วัดเทพสถิต อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี(ช่วงที่ยังไม่ได้จัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ) โดยมีพระครูวรรัตน์ เป็นแกนนำ มีคณาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ซึ่งทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านคุณธรรม

⁸พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ, ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย, อ้างแล้ว, หน้า 215.

⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 228.

เพื่อพัฒนาจิตใจ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองที่ว่าการพัฒนาชนบทต้องพัฒนาทั้ง 3 คือ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและจิตใจ ดังแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 การพัฒนาชนบทต้องทำทั้งสามด้าน

2.1.4 บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของชุมชน

พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชน ท้องถิ่นและสังคมที่พระสงฆ์อาศัยอยู่ และมีบทบาทที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นผู้ใกล้ชิดและเข้าใจความทุกข์ยาก ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชุมชน แต่ด้านการพัฒนาพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ที่เคารพศรัทธาของประชาชน และเป็นที่น่าไว้วางใจ มีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถชักจูงประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นหรือองค์กรทางราชการ ในการพัฒนาชุมชนที่พระสงฆ์อาศัยอยู่ได้พัฒนาไม่ว่าด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม สาธารณสุข และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาค้นคว้าที่สอดคล้องกับการวิจัย จึงสรุปการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนด้านสังคม

พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา มีการเผยแพร่ธรรม สงเคราะห์ผู้ยากไร้ พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชนมีการรับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า การเปิดโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ธรรมและบาลี เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพให้กับสังคม และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมท้องถิ่น

ซึ่งสอดคล้องกับ พิสิฐฐ์ บุญไชย และทรงคุณ จันทจร กล่าวว่า “พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากในชุมชนซึ่งพระสงฆ์แต่ละรูปก็มีวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันในการพัฒนาโดยเฉพาะด้านสังคม พระสงฆ์จะทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยตั้งมั่นในวัดทำการเทศนาสั่งสอนในลักษณะกลุ่ม

ย่อย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำหลักการไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น การรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การรู้จักการให้ทานและ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างเช่น พระอาจารย์เทอดศักดิ์ จนฺทโชโต แห่งวัดทุ่งสว่าง อำเภอ เมือง จังหวัดหนองคาย พระครูพิทักษ์พิชคามเขต วัดลุมพินีวัน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี และพระอาจารย์อ่อนเนก เดชวโร วัดโมกขวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และได้กล่าวถึง พระพิพิธประชาชนาด(หลวงพ่อนาน สุทธิสีโล) วัดสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้มี บทบาทมากในด้านการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะการสอนให้ประชาชนลดอบายมุข อบรมจิตใจ ฝึก วิปัสสนากัมมัฏฐานทำให้จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ ซึ่งท่านจะมุ่งการพัฒนาจิตใจหรือคนก่อนสิ่งใด ยัง มีการชักชวนประชาชนรวมพลังเพื่อการพัฒนา มีการระดมพลังสมองเพื่อแก้ปัญหาให้เห็นพ้อง ต้องกันว่า ควรจะพัฒนาถนนหนทางเพื่อการคมนาคมที่สะดวก โดยหลวงพ่อนานกับพระสงฆ์ใน วัดและชาวบ้านร่วมมือกัน ใช้เครื่องมือทำเกษตรที่มีอยู่ช่วยกันถางป่า ขุดดิน ทำร่องถนนให้ เกิดขึ้นในชุมชน”¹⁰

ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จากการศึกษาพบว่าพระสงฆ์เกือบทุก รูปได้มีส่วนร่วม ไม่ว่าจะการตัดถนน การปรับปรุงถนนเดิม การประปา การพัฒนาแหล่งน้ำ การ ปรับปรุงรั้วบ้าน การสร้างถังเก็บน้ำฝน และการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัด การพัฒนาคังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการร่วมมือระหว่างวัด ชาวบ้าน และทางราชการ โดยทางวัดมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ เป็น ศูนย์รวมของความสามัคคีมีชาวบ้านเป็นแรงงาน และความช่วยเหลือจากทางราชการเป็นอุปกรณ์ และเครื่องมือ

2. การพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึง ความเป็นงานศิลปะ วรรณคดี คณิตรี ปรัชญา ศีลธรรม จรรยา ภาษา กฎหมาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อมาเป็นเรื่อง ของการเรียนรู้จากคนกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสิ่งใดที่เก็บไว้ สิ่งใดควรแก้ไขก็แก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อ จะส่งเสริมให้มีลักษณะที่ดีประจำชาติต่อไปและศาสนาพุทธก็มีอิทธิพลต่อคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการปกครองและในด้านกริยามารยาท ความเป็นอยู่จนกลายเป็นธรรมเนียมไทยไป ส่วน คติความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของพราหมณ์ สังคมไทยก็นำมาปฏิบัติไม่น้อย คนไทย

¹⁰พิสิฎฐ์ บุญไชย และทรงคุณ จันทจร, “ศาสนาพุทธ : สถานภาพบทบาทต่อการ เปลี่ยนแปลงในสังคมอีสาน”, รายงานการวิจัย, (มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม อีสาน), 2540, หน้า 136-137.

ส่วนใหญ่เน้นบोधศาสนาพุทธ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยมาก เช่น ความกตัญญูตเวที การมีสัมมาคารวะ ความสุภาพเรียบร้อย ความโอบอ้อมอารีมีเมตตา ฯลฯ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของไทยเรามาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะประเพณีที่เกิดขึ้นจากศาสนาพุทธ โดยตรงหรือทางอ้อมก็ตาม จึงขอกว่า ฮิต 12 หรือจารีตที่ชุมชนปฏิบัติกันเป็นประจำ ดังนี้

ฮิต 12 เป็นจารีต 12 รายการ คือ ประเพณีประจำ 12 เดือน ที่ให้สมาชิกในสังคมได้มีโอกาส ร่วมชุมนุมกันทำบุญเป็นประจำเดือนทุกๆ เดือน ของรอบปี ผลทางตรงที่ได้ คือ มีเวลาเข้าวัด ไกล่ชิดกับหลักการของธรรมทางพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนในย่านใกล้เคียงรู้จักมักคุ้นสามัคคีกันยิ่งขึ้น ส่วนผลทางอ้อม คือ ทุกคนได้พักจากการทำงานเพื่อมาทำบุญที่วัดอย่างจริงจัง

ฮิต 12 หรือประเพณี 12 มีรายละเอียด ดังนี้¹¹

1. เดือนอ้าย(เดือนเจียง)	นิมนต์สงฆ์เจ้าเข้ากรรม
2. เดือนยี่	ทำบุญอุณลาน(อุณข้าว)
3. เดือนสาม	บุญข้าวจี
4. เดือนสี่	บุญพระเวสสันดร
5. เดือนห้า	บุญสงน้ำหรือบุญขึ้นบ้านใหม่
6. เดือนหก	บุญวันวิสาขบูชา
7. เดือนเจ็ด	บุญชำระ
8. เดือนแปด	บุญเข้าพรรษา
9. เดือนเก้า	บุญข้าวประดับดิน
10. เดือนสิบ	บุญข้าวสากหรือข้าวสารท
11. เดือนสิบเอ็ด	บุญออกพรรษา
12. เดือนสิบสอง	บุญกฐิน

จึงกล่าวได้ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอย่างเช่น ฮิต 12 ที่กล่าวมานั้นมีความสำคัญและสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของวิถีชีวิตของประชาชนชาวอีสาน ฉะนั้นพระสงฆ์ซึ่งส่วนเป็นสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมประเพณีดังกล่าวสำเร็จได้ด้วยดี จึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีคงอยู่และมีการพัฒนาตามสภาพการณ์อยู่เสมอ นี่ก็คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมของพระสังฆาธิการอีกส่วนหนึ่ง

¹¹ สวีจ บุญเจิม, มรดกอีสาน, (อุบลราชธานี : มรดกอีสาน), 2539, หน้า 350-372.

3. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้สัมมนา เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ว่า ความสัมพันธ์ของพระกับป่ามีมานานเพราะพระอาศัยเป็นที่ฝึกปฏิบัติ ป่าได้รับการคุ้มครองเพราะบารมีและวัตรปฏิบัติของพระธรรมวินัยเป็นตัวอย่างสั่งสอนประชาชนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของป่าต่อมนุษย์ การพึ่งพากันของพระสงฆ์กับป่าพบทั่วไปในสังคมชาวพุทธ ที่ใดมีวัดป่าก็ยังมีหรือสร้างป่าขึ้นในวัด พระ ป่า ชุมชน จึงมีความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ดังนั้นผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมพัฒนาของพระสงฆ์กับสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ 4 ด้านคือ

1. ด้านการอนุรักษ์ ช่วยนำชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการสร้างป่าชุมชน รักษาป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ด้านชุมชน เป็นตัวอย่างของการอยู่แบบเรียบง่าย และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดรู้คุณค่า
3. ด้านวัฒนธรรม ช่วยรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะทรัพยากรพรรณพืช
4. ด้านจิตวิญญาณ เป็นผู้นำและสั่งสอนศีลธรรมและจริยธรรมแก่ชุมชน¹²

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์สามารถสรุปบทบาทในการมีส่วนร่วมในพัฒนาชุมชนทั้งภายในจิตใจ และภายนอก ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านสังคม มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกับชุมชน
2. บทบาทด้านวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอนุรักษ์ความเป็นงานศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ปรัชญา ศีลธรรม จรรยา ภาษา กฎหมาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งต่างๆ ให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับชุมชน
3. ด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะทรัพยากรพรรณพืชร่วมกับชุมชน

¹²ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พระกับป่า : บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2541, หน้า 34-35.

2.2 โครงสร้างของระบบบทบาทพระสังฆาธิการ

การที่จะเลือกพระภิกษุมารับตำแหน่งพระสังฆาธิการ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 4 ในกฎหมายธรรมนูญพระสงฆ์ พ.ศ. 2505 หมายความว่า พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้¹³

1. เจ้าคณะใหญ่	
2. เจ้าคณะภาค	รองเจ้าคณะภาค
3. เจ้าคณะจังหวัด	รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ	รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล	รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส	รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะต้องมีระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดเกี่ยวกับตำแหน่งที่กล่าวมาแล้ว

หมวด 2

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ¹⁴

ข้อ 6 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งตามข้อ 4 ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

- (1) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (2) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
- (3) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
- (4) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
- (5) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่

สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

¹³ฝ่ายฝึกอบรม กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา), 2542, หน้า 402-403.

¹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 403.

- (6) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอาชญากรรมที่พึงรังเกียจมาก่อน
- (7) ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ส่วนที่ 4

เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ 18 พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้¹⁵

- (1) มีพรรษาพื้น 10 กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ
- (3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วกว่า 4 ปี หรือ
- (4) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าสัญญาบัตรหรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือเปรียญ

ธรรมไม่ต่ำกว่า 4 ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (2) (3) หรือ (4) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสมเจ้าคณะภาคอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ 19 ในการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 18 เสนอเจ้าคณะภาคเพื่อพิจารณาแต่งตั้งโดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ 20 ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 21 พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอหรือเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 6 โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการดังกล่าวในวาระแรก ให้เจ้าคณะอำเภอหรือรองเจ้าคณะอำเภอแล้วแต่กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการดังกล่าวในวาระสอง พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อทราบ

ส่วนที่ 5

เจ้าคณะตำบล

ข้อ 22 พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่งดังนี้

- (1) มีพรรษาพ้นจาก 5 กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น
- (2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ

¹⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 406-410.

(3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือ

(4) เป็นพระภิกษุผู้มีสมณศักดิ์หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรม หรือเป็นนักธรรมชั้นเอก

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (2)(3)หรือ(4)ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะจังหวัดอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะภาค

ข้อ 23 ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 22 เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา และรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

ข้อ 24 ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบล ให้นำบทบัญญัติในข้อ 23 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 25 พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 6 โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะตำบลพิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการเจ้าคณะตำบล พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะอำเภอเพื่อทราบ

ส่วนที่ 6

เจ้าอาวาส

ข้อ 26 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(1) มีพรรษาพ้น 5 และ

(2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณ เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

ข้อ 27 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังฆค ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีรองเจ้าคณะตำบลให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้นรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 3 รูป รวมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 26 แล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วยให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ 28 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 26 และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ 29 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (1) มีพรรษาพัน 10
- (2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ
- (3) มีสมณศักดิ์
 - (ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก
 - (ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท
 - (ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ 30 พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (1) มีพรรษาพัน 10
- (2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ
- (3) มีสมณศักดิ์
 - (ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก
 - (ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท
 - (ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัต ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ 31 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 29 หรือข้อ 30 แล้วแต่กรณี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อบรรจุพระอารามหลวงพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามข้อ 29 หรือข้อ 30 แล้วแต่กรณีดำรงเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นเจ้าหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตามความในวรรคต้น

ข้อ 32 ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม ข้อ 6 และข้อ 26 และระบุนหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณา เสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ 33 สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคม

จากโครงสร้างของระบบบทบาทพระสังฆาธิการ สามารถสรุปบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ต้องอาศัยบทบาทในตำแหน่ง ความรู้ทางโลก และประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ของพระสังฆาธิการในการปฏิบัติตามบทบาทอย่างเต็มที่ เพื่อการพัฒนาร่วมกับชุมชน

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

2.3.1 ความหมายของการพัฒนา

ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทยมาจากคำว่า “วฑฺฒน” ในภาษาบาลี “วรณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่าความเจริญ¹⁶ หรือการพัฒนา หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลเป้าหมายมุ่งให้เกิดความเสมอภาค และการกระจายอย่างเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนน้อยที่สุด ทั้งนี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสามารถที่จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างบังเกิดผล¹⁷

สนธยา พลศรี ได้สรุปแนวคิดนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวความหมายของการพัฒนาได้ว่า

1. การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้นก้าวหน้าขึ้นโดยไม่หยุดนิ่ง
2. การเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจอย่างมีระบบ
3. การกระจายรายได้ของบุคคลในชุมชน
4. กระบวนการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
5. กระบวนการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชนบททั้งด้านเศรษฐกิจ และ

สังคม

6. กระบวนการจัดองค์การทางสังคมที่มีสมรรถภาพที่ดีกว่า
7. การปรับปรุงระบบสังคมให้ทันสมัย
8. การเพิ่มขีดความสามารถของสังคมอย่างสูงสุด
9. การเปลี่ยนแปลงในระบบทั้งคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม
10. การเปลี่ยนแปลงที่มีทิศทางหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า
11. การสร้างความเสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและระหว่างชุมชน

¹⁶ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2546), หน้า 580.

¹⁷สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2543), หน้า 3.

2.3.2 ความหมายของชุมชน

ชุมชน คือ “กลุ่มชนซึ่งรวมกันอยู่โดยมีความรู้สึกผูกพันกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติระหว่างกันอย่างมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและการอยู่รวมกัน ในเขตนั้น¹⁸ หรือชุมชน คือ “หมู่บ้าน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีผลความรู้สึกผูกพันกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอาศัยหลักผูกพัน ในทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนาเดียวกันก็ตาม ที่ทำให้แต่ละคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชนนั้นๆ”¹⁹ “และมีการกระทำกิจกรรมต่างๆหลายด้านรวมกัน”²⁰ “เพื่อสนองความต้องการทาง เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกชุมชน”²¹ “เป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ต้อง พึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลายๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็น หมู่บ้านเป็นเมือง”²²

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปความหมายของชุมชนได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคล หลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความใส่ใจร่วมกัน มีผลประโยชน์คล้ายๆ กัน และมีพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรืออีกอย่างหนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง

2.3.3 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน²³ คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นจริงอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนา ที่ดีงาม หรือ เจริญ) กล่าวคือเป็นการจุดใจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของ ส่วนประกอบต่างๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนา อันเป็น

¹⁸ สุวิทย์ อังวรพันธ์, พัฒนาการชนบทในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2541), หน้า 51.

¹⁹ จีรพรรณ กาญจนจิตรรา, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 20.

²⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546, อ้างแล้ว, หน้า 20.

²¹ สุวิทย์ อังวรพันธ์, พัฒนาการชนบทในประเทศไทย, อ้างแล้ว, หน้า 53.

²² จำนง อคิวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา), 2543, หน้า 153.

²³ สัตยญา สัตยญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543), หน้า 10.

เป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ การพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยมีการวางแผน (Planned community change)

ลักษณะการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิดตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนรวม และยังเป็นกระบวนการ (Process) ทำงานอย่างหนึ่งและเป็นกลยุทธ์หนึ่ง (Strategy) ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม²⁴

จากแนวทางดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) อันเป็นทั้งวิธีการ (Method) และยังเป็นทั้งโครงการหรือแผน (Program) อีกทั้งกระบวนการ (Movement) อยู่ในตัวเสร็จ ซึ่งในหลักการดังกล่าว ก็เพื่อการพัฒนาให้คนในชุมชนมีคุณภาพ คุณธรรม ในการดำรงชีวิตอยู่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมด้วยกัน

2.3.4 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่ได้จะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป
2. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชนรู้จักร่วมแรงร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหา และความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของคนเองและชุมชน
3. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรมและรับผิดชอบต่อในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติในที่สุด
4. มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ

²⁴วิรัช เตียงหงษากุล, หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียบนส โตร์, 2549), หน้า 3.

วัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเอง²⁵

จากความมุ่งหมายการพัฒนาชุมชน สรุปได้ว่า เป็นความมุ่งหมายให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยมีการศึกษาเป็นพื้นฐาน พัฒนาคุณธรรม นำผลผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคม และอนุรักษ์ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดี จุดมุ่งหมายของการพัฒนาก็จะยั่งยืนต่อไป

2.3.5 ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน

พัฒนา นฤยธรัตน์ ได้กล่าวถึงเรื่องปรัชญาของการพัฒนาชุมชนไว้ 5 ประการ คือ

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติในฐานะที่กำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางตนต้องการ
2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิและสามารถที่จะกำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการได้
3. บุคคลแต่ละคนหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้ เปลี่ยนทัศนคติประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้
4. มนุษย์ทุกคนมีพลังความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ พลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนา
5. การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตบุคคล ชุมชน และรัฐ²⁶

จะเห็นได้ว่า ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและความสำคัญที่สุด มนุษย์มีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นถ้ามีโอกาสเรียนรู้การพัฒนา ดังนั้นการให้การศึกษาและให้โอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็

²⁵สุเทพ เชาวลิต, หลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2544), หน้า 23-24.

²⁶พัฒนา นฤยธรัตน์, การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2547), หน้า 1-2.

ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่ม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คุณได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วสมบูรณ์ที่สุด

2.3.6 หลักการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นเพียงหลักการเท่านั้น ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักดำเนินงานพัฒนาในปีประชุมเดือนมีนาคม พ.ศ. 2500 ไว้ 10 ประการ คือ

1. โครงการพัฒนาชุมชนจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่ายๆ ก่อนแล้วค่อยๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น
2. โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการอนุเคราะห์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน
3. การพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเริ่มการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติประชาชน พร้อมๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อมๆ กับการดำเนินการของชุมชน
4. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารประชาชนขึ้น
5. ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน
6. ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุดเพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานแนะแนวความคิดต่างๆ ส่วนเยาวชนสามารถกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี
7. รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงาน และเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน
8. ต้องมีการวางแผนงานเพื่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่นและการบริหารในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
9. ในการดำเนินงานในการพัฒนานั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชนองค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย
10. ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้นต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ²⁷

²⁷ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, อ้างแล้ว, หน้า 54-55.

2.3.7 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนต้องมีเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงาน จึงนำมาเสนอนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ด้านการพัฒนาไว้ คือ

จิรพรรณ กาญจนจิตรรา กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนว่า “เป้าหมายสุดขบ (Ultimate goal) คือการพัฒนาคน โดยมุ่งให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจของตนเองในการที่จะปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างสังคมความเจริญให้แก่ชุมชน บนพื้นฐานของการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย”²⁸

ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ ได้พูดถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนนั้น “เป็นเป้าหมายอุปกรณ์ (Instrumental goal) คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การสังคม สังคม วัฒนธรรม ครอบครัวและประชากร อนามัยและสาธารณสุข นันทนาการ”²⁹

สุเทพ เชาวลิต กล่าวว่า “กรมการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนอยู่ 5 ประการ คือ

1. เร่งการเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายของชุมชน
2. ปรับปรุงส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
3. ปรับปรุงส่งเสริมอนามัย และสุขภาพ
4. ส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรมตลอดทั้งให้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็น
5. พัฒนาประชาชนให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนจาก

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์นั้นต้องพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน”³⁰

2.3.8 วิธีการพัฒนาชุมชน

จากความหมาย แนวคิด หลักการพัฒนาชุมชนที่ศึกษามาแล้วในเบื้องต้นและพื้นฐานในการที่จะกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการพัฒนาชุมชน นักวิชาการและนักปฏิบัติการพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

²⁸จิรพรรณ กาญจนจิตรรา, การพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 52.

²⁹ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 16-20.

³⁰สุเทพ เชาวลิต, หลักการพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 38.

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาชุมชนไว้ 7 วิธีการ คือ³¹

1. การให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนที่มีการศึกษาคำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระบวนการให้การศึกษอบรม พัฒนาความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดีงามซึ่งได้จากการศึกษอบรม
2. การจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรของประชาชนให้เป็นผู้พร้อมที่จะรับและร่วมปฏิบัติในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่อันเกิดจากการพัฒนาอยู่เสมอ รวมถึงความคิด แรงกายแรงใจ และ วัตถุประสงค์เพื่อรวมกันกลุ่มขึ้นและเป็นองค์กรสร้างพลังการคิด ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบด้วยกัน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในหมู่ประชาชนเป็นตัวของตัวเองในที่สุด
3. การสรรหาและพัฒนาผู้นำชุมชน การจัดตั้งกลุ่มของประชาชนขึ้น เพื่อบริหารงานและสร้างกิจกรรม และนำกิจกรรมต่างๆของกลุ่มออกให้เกิดประโยชน์โดยต้องมีผู้นำและปฏิบัติงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นผู้นำที่ดีและเข้มแข็งสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการและนำความคิดประชาชนแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้เป็นอย่างดี
4. การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปปฏิบัติงานอย่างเป็นมิตรกับประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรทำหน้าที่เป็นเพื่อนคู่คิด คอยแนะนำแก้ไขปัญหาค่างๆ ในการคิดริเริ่มการแสวงหาพลังมวลชน กระตุ้นเร้าให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม และกล้าคิด มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองได้
5. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นว่าการเริ่มต้นที่ดีช่วยให้ งานสำเร็จแล้วครั้งหนึ่ง และการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนนั้นไม่ควรจะล้มเหลว เพราะจะเป็นการทำลายแรงบันดาลใจ ความกล้า ความกระตือรือร้นในการทำงานของประชาชน ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนควรต้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวและตระหนักในปัญหามากขึ้น ก่อนลงมือทำโครงการพัฒนาชุมชน จะต้องมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในทุกๆด้านของชุมชน ข้อมูลแต่ละด้านให้ประชาชนและผู้ นำมีส่วนร่วมรับผิดชอบรับรู้อย่างใกล้ชิด เพราะประชาชนและผู้ นำจะได้รับรู้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง
6. การวางแผนและวางโครงการการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องมีการวางแผนอย่างมีระบบ และมีหลักวิชาการ การนำแผนออกไปปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนต่างๆการนำเนินงานจะต้องเน้นการวางแผน วางโครงการขึ้น โดยประชาชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ทาง

³¹ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2547), หน้า 45.

ฝ่ายรัฐบาลจะต้องวางแผนจากเบื้องบนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาชุมชน เป็นสำคัญ

7. การประสานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชนไม่ใช่เป็นงานของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐคนใดคนหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องพัฒนาในชุมชนนั้นมีมากมาย จะต้องทำให้ประสานสอดคล้องเกื้อกูลกัน ดังนั้น การประสานงานทั้งทางวิชาการ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการจึงมีความจำเป็นและสำคัญ ในโครงการและการนำโครงการออกปฏิบัติและขั้นตอนต่างๆ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกคนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความถนัดของตน เพื่อให้การวางแผน การปฏิบัติออกมาให้เกิดความรัดกุม และรับรู้ร่วมกันจากกันมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

จากความหมายของการพัฒนาชุมชน ปรัชญา แนวคิดอุดมการณ์ หลักการการพัฒนาหรือองค์ประกอบของการพัฒนา วิธีการและกระบวนการของการพัฒนา เป็นสิ่งที่ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นจะต้องเข้าใจอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่ กำนัน พระภิกษุสงฆ์หรือเจ้าหน้าที่ทางราชการ องค์กรต่างๆ จะต้องรับรู้ถือว่า หลักการพัฒนานั้นจะเป็นกรอบแนวคิดหรือยุทธวิธีในการพัฒนาชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการถือว่าเป็นผู้ที่ประชาชน หรือชุมชนนั้นให้ความเคารพนับถือ ศรัทธา สามารถชักจูงแรงศรัทธาของชุมชนมาร่วมในการพัฒนาในท้องถิ่นที่อยู่ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าโดยพัฒนาที่คนและสังคมให้เข้าใจของหลักการพัฒนาชุมชน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาต่อไป

2.3.9 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นกรอบในการอธิบายบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน จึงได้นำทฤษฎีมาอธิบายเป็นกรอบ 2 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีโครงสร้าง/หน้าที่ (Structural functional theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าระบบ (system) สังคมต่างๆ ประกอบด้วยระบบย่อย (subsystem) หลายระบบ ต่างก็มีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างระบบย่อยด้วยกัน หากระบบย่อยใดในระบบหนึ่งไม่ปฏิบัติหน้าที่ (Dysfunction) ของตน ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบย่อยอื่นๆ จึงต้องมีการปรับตัว (Adaptation) เข้าหากันเพื่อความสมดุล (Balance) ของระบบสังคมที่สามารถดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปต้องทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การมีวัตถุประสงค์และดำเนินการ ไปเพื่อวัตถุประสงค์ (Goal attainment)
2. การบูรณาการรวมหน่วยหรือการประสานประสาน (Integration)

3. การปรับตัว (Adaptation)

4. การจัดการกับความเครียด (Latency)

ดังนั้น ทฤษฎีโครงสร้าง/หน้าที่ จึงให้ความสำคัญต่อระบบ (System) สังกมซึ่งจะทำหน้าที่ (Function) การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และปรับตัว (Adaptation) เข้าหากันภายใต้สมมติฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ทุกสังคมประกอบขึ้นด้วยการบูรณาการรวมหน่วย(Integration) ของหน่วยงานต่างๆ หรือส่วนประกอบต่างๆ ของสังคม
2. ทุกส่วนประกอบทางสังคมแต่ละส่วนจะทำหน้าที่ หรือทำประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อความสมบูรณ์ทางสังคม
3. ทุกสังคมมีแนวโน้มที่จะรักษาคุณภาพของสังคมไว้
4. ทุกสังคมมีความมั่นคงเนื่องจากสมาชิกภายในสังคมสอดคล้องและความเข้าใจเรื่องของสถานภาพ ถ่านิยม ฯลฯ ซึ่งกันและกัน³²

2. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural diffusion theory)

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เริ่มต้นจากที่มนุษย์จากสังคมหนึ่งย้ายถิ่นหรือเดินทางไปยังสังคมอื่นๆ เช่น “นักท่องเที่ยว พ่อค้า ทหาร หมอสอนศาสนา ผู้อพยพ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้มักนำวัฒนธรรมในสังคมของเขาติดไปด้วยเสมอ ลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) และกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรม โดยที่สังคมด้อยกว่าสามารถแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่สังคมที่เจริญกว่านอกเหนือไปจากการแพร่กระจายจากสังคมที่เจริญกว่าไปสู่สังคมที่ด้อยกว่าซึ่งเป็นปกติวิสัยของวัฒนธรรม แต่เมื่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมขึ้นแล้ว สังคมที่เจริญยิ่งกว่าคงจะรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ และในทำนองเดียวกันสังคมที่ด้อยกว่าอาจจะไม่รับวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญกว่าก็ได้ การเปลี่ยนทางสังคมนั้นส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ขึ้นเองในสังคม หรือถ้ามีจะเกิดการนำสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับของที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นของใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หลักของการ

³²สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย : แนวทางวิจัยและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2534), หน้า 35.

แพร่กระจายทางวัฒนธรรมก็คือ การที่วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ”³³ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. หลักภูมิศาสตร์ ต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้น เช่น ไม่มีภูเขาสูงทะเลกว้าง แหล่งหิมะ ป่าทึบ เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของคนที่มีวัฒนธรรมติดตัว
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การที่ผู้คนต้องเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กันมาก เนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปติดต่อค้าขาย หรือแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าทางเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปเที่ยวเตร่ดูสิ่งแปลกใหม่ แต่ก็ต้องมีเงินทองจึงจะไปเที่ยวยังถิ่นอื่นได้ คนที่มีเศรษฐกิจดีจึงมีโอกาสนำวัฒนธรรมติดตัวไปสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่นได้
3. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การลงไปแลกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรมใหม่และความรู้ เป็นต้น การไปศึกษายังถิ่นอื่นจึงเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยตรง การรู้จักใครใคร่และแต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรม การไปร่วมปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนา และการอพยพโยกย้ายถิ่นเพราะเกิดภัยทางสังคม เช่น เกิดสงครามและความขัดแย้ง การประตบภัยธรรมชาติ เช่น ข้าวยากหมากแพง แห้งแล้ง และการยึดครองโดยผู้รุกราน เหล่านี้เป็นปัจจัยให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น
4. การคมนาคมขนส่งที่ดี เป็นปัจจัยเอื้อต่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เช่น ถนนดี พานะสำหรับบริการโดยสารและการเดินทางในระยะทางไม่ไกลเกินไปนัก ล้วนแล้วแต่เป็นอัตราเร่งการแพร่กระจายที่ดีด้วย³⁴

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ดังนี้ มีจุดมุ่งหมาย หลักการ เป้าหมาย วิธีการ กระบวนการ และการประเมินติดตามผลของการพัฒนาอย่างชัดเจน ที่สำคัญทุกส่วนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาจึงจะเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

³³ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 134.

³⁴ นิยพรรณ วรรณศิริ, มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540), หน้า 9.

2.4 โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ปัจจุบันนี้มีโครงการพัฒนาต่างๆ ที่พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาโครงการดังนี้³⁵

1. โครงการอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

จัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วย การตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ.2518 โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้พระสงฆ์นำหลักธรรมเข้าไปอบรมประชาชน เพื่อขจัดปัญหาความสับสน อันจะส่งผลให้สังคมสงบร่มเย็น และให้พระสงฆ์ในชนบทได้มีบทบาทเป็นแกนนำในการส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยการพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบลลงสู่หมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น

2. โครงการพระธรรมทูต

เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2507 อยู่ภายในระเบียบกองงานของพระธรรมทูต โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์ไปประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนทั้งในและต่างประเทศให้ประชาชนเข้าใจในหลักธรรม ปรับปรุงแนวทางส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมพัฒนาเทคนิคและวิธีเผยแผ่ของพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ให้มีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจการเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้พระสงฆ์ให้การช่วยเหลือและการพัฒนาสังคมมากขึ้น

3. โครงการพระธรรมจาริก

จัดตั้งขึ้นภายใต้ระเบียบพระธรรมจาริก พ.ศ. 2529 (กรรมการศาสนาปรับปรุง 2534) ได้รับความร่วมมือจากกรมประชาสงเคราะห์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์ได้พัฒนาจิตใจชาวเขาและชาวไทยพื้นราบในถิ่นทุรกันดาร ให้อุทิศช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยประสานงานกับราชการ เพื่อให้ชาวเขารู้ถึงความห่วงใยเอาใจใส่ของรัฐบาล เพื่อสร้างความสำนึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางด้านชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเพื่อสนับสนุนนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม³⁶

4. โครงการพระจาริกนิเทศ

เริ่มมีการตั้งมาแต่ปี พ.ศ.2511 โดยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีวิชาการทางศาสนาประจำถิ่นเพื่อเป็นสถิติข้อมูล และการแก้ไข

³⁵กรมการศาสนา, คู่มือพัฒนาวัดอุทยานการศึกษาในวัด ฉานวัด ฉานใจ ฉานกีฬา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541), หน้า 31-33.

³⁶กรมประชาสงเคราะห์, ระเบียบคณะพระธรรมจาริกว่าด้วยการบริหารโครงการพระธรรมจาริก, (กรุงเทพมหานคร : นีลนารการพิมพ์, 2534), หน้า 2-3.

ศาสนา และเพื่อเป็นหน่วยสาธิตพิธีกรรมทางศาสนาในถิ่นนั้นๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของทางราชการและคณะสงฆ์ อันเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยเร่งรัดพัฒนากิจกรรมทางด้านศาสนา และสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ระดับต่างๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นไป³⁷

5. โครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน

มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่พระพุทธศาสนาและได้รับการอบรมบ่มนิสัยแต่ยังเยาว์ ในระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อน

6. โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

จุดประสงค์เพื่อให้วัดได้มีบทบาทช่วยเหลือสังคม ด้วยการช่วยเหลือดูแลเด็กที่พ่อแม่มีภาระต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้ไม่สามารถดูแลบุตรหลานของตนเองได้ ผลประโยชน์ที่ตามมา คือ เด็กๆ ได้รับการปลูกฝังให้มีจิตใจซื่อสัตย์อยู่ในศาสนา ได้รับการอบรมให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมตั้งแต่ยังเล็ก

7. โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จุดประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้มีที่ศึกษาอบรมความรู้เพิ่มเติมทางศาสนาในวันหยุด และได้รับการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้เป็นคนมีคุณธรรมประจำใจ มีจิตสำนึกรับผิดชอบมองเห็นคุณค่าของศาสนา และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมการเรียนของคนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถนำหลักธรรมประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

โครงการเป็นจุดเด่นหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาค่าเน้นไปด้วยดี เพราะโครงการเป็นกรอบและแนวทางการจัดกระบวนการทางกิจกรรมที่มีคุณภาพของแผนพัฒนา

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.5.1 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

³⁷เฉลิม อุคคฤกษ์, “การศึกษามหาวิทยาลัยพระภูมิในการพัฒนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา), 2525, หน้า 159.

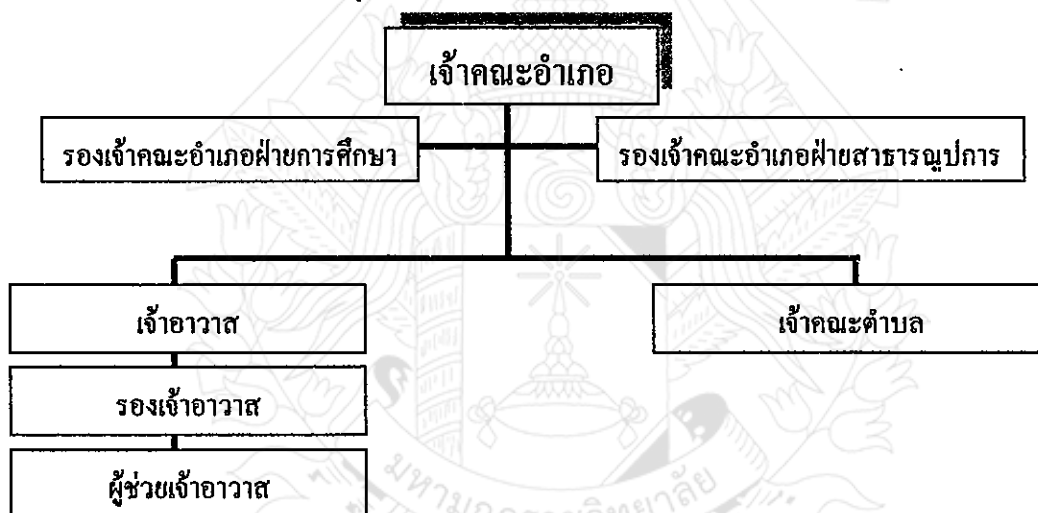
2.5.2 จำนวนพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1. เจ้าคณะอำเภอ	1	รูป
2. รองเจ้าคณะอำเภอ	2	รูป
3. เจ้าคณะตำบล	21	รูป
4. เจ้าอาวาส	105	รูป
5. รองเจ้าอาวาส	66	รูป
6. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	66	รูป
รวมทั้งหมด	261	รูป

2.5.3 แยกประเภทของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. วัดราษฎร์	จำนวน	105	วัด
2. ที่พัทธสงฆ์	จำนวน	13	วัด
รวมทั้งหมด		118	วัด

2.5.4 ทำเนียบคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

แผนภูมิที่ 2.3 โครงสร้างทำเนียบคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

การที่จะพัฒนาชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เราต้องศึกษาสภาพพื้นที่ให้ครบองค์ประกอบ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการทำการวิจัย ได้แก่ อาณาเขต จำนวนพระสังฆาธิการ และประเภทพื้นที่

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน จึงรวบรวมและทบทวนเพื่อเสนองานวิจัยตามที่ได้ศึกษานำมาเป็นข้อมูลดังต่อไปนี้

กรณีการ์ โอมูเน ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสร้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า “พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่มีความสามารถและทรงคุณค่าในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีทั้งนี้ เพราะในทัศนะของประชาชนมีความเห็นว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ประกอบไปด้วยความน่าไว้วางใจ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับประชาชนและความกระตือรือร้นในการทำงานพัฒนาท้องถิ่น การมีพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจยอมรับนับถือความเชื่อมั่นจากประชาชน จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ ความคิดและนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ก่อนอื่นรัฐบาลน่าที่จะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสื่อบุคคลเพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และเพื่อที่พระสงฆ์จะได้กระทำหน้าที่นี้อย่างเต็มที่ รัฐควรจัดอบรมให้พระสงฆ์ได้มีความรู้ในหลักการพัฒนา นอกเหนือไปจากหลักธรรมที่ต้องศึกษาและให้ถือเป็นนโยบายว่า การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จะเป็นกุศลมหาศาลได้เมื่อ ได้มีการเตรียมพระสงฆ์เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาแล้ว นโยบายการใช้ทรัพยากรทางการสื่อสารของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ควรได้บรรจุพระสงฆ์ในฐานะสื่อบุคคลที่หาได้ในท้องถิ่น แต่คำนวณค่ามิได้ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน”³⁸

นิสิต เวทโอสถ ได้ศึกษาถึงการให้การศึกษแก่ชุมชนชนบทของวัดพระพุทธศาสนาในกระแสการเปลี่ยนแปลง พบว่า บทบาทในด้านส่งเสริมการศึกษาของวัดหรือพระสงฆ์นอกจากเป็นสถานที่ให้เด็กมาเป็นเด็กวัดเพื่ออาศัยเรียนหนังสือแล้ว ในปัจจุบันพระสงฆ์และวัดยังได้ทำหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาในลักษณะอื่น เช่น การจัดทอดผ้าป่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน การให้เงินทุนสำหรับเป็นค่าอาหารกลางวัน และทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน เป็นต้น³⁹

³⁸กรณีการ์ โอมูเน, “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2546, 212 หน้า.

³⁹นิสิต เวทโอสถ, “การให้การศึกษแก่ชุมชนชนบทของวัดพระพุทธศาสนาในกระแสการเปลี่ยนแปลง”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2540, 225 หน้า.

วาสนา วงศ์ยิ้มย่อง ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พระได้เปลี่ยนแปลงบทบาทต่อชุมชนในด้านต่างๆ คือ

1. บทบาทด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทต่อชุมชนในด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ในส่วนนี้ยังพบว่า ในด้านสังคมนั้น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เช่นการจัดสถานศึกษาภายในวัด ศูนย์เด็กปฐมวัย และยังเป็นแหล่งเผยแพร่ศาสนาที่สำคัญอีกด้วย

2. บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ในอดีตพระมีบทบาทด้านนี้ไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา พระเริ่มมีบทบาทในด้านการพัฒนาเพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า มีพระที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย จากข้อเสนอแนะพบว่า พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน ซึ่งอาจจะเริ่มได้ตั้งแต่การดูแลรักษาความสะอาดภายในวัด เป็นต้น

3. บทบาทด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นไทยนั้น เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เช่น ในปัจจุบันพระก็เป็นผู้ธำรงวัฒนธรรมไทยโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่าในชุมชนเมืองเชียงใหม่ปัจจุบันพระยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งในด้านของศิลปวัตถุและคัมภีร์โบราณ⁴⁰

สมชาย เหล็กเพชร ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์งานของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้นำพัฒนาชุมชนพบว่า จุดมการณ์ของการพัฒนาของพระภิกษุสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนาเกิดจากการยึดมั่นในพุทธบัญญัติที่กำหนดให้พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม และจากภูมิหลังทางสังคมเดิมของพระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่มาจากครอบครัวที่ยากจนในชนบทและยังอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น จึงได้พบเห็นสภาพความด้อยโอกาสของสังคมในชนบทและมีความปรารถนาจะทำการพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ สำหรับแนวคิดในการทำงานมีลักษณะที่หลากหลายและขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิต ลักษณะสภาพแวดล้อมของชุมชนที่พระภิกษุสงฆ์แต่ละรูปอาศัยอยู่ แต่ก็มีลักษณะร่วมกันในเรื่องความเรียบง่าย และสามารถปฏิบัติได้ จากการนำหลักคำสอนและธรรมในพระพุทธศาสนามาหลอมรวมกับประสบการณ์ที่พบ

⁴⁰วาสนา วงศ์ยิ้มย่อง, “การเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2539, 238 หน้า.

เห็นในสังคมรอบตัวภายนอกวัด โดยหวังว่าจะสามารถจะพัฒนาไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง⁴¹

สมบูรณ สุขสาราญ และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการพัฒนาของชนบทของพระภิกษุสงฆ์พบว่า การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ช่วยให้พระสงฆ์รักษาสถานภาพและบทบาทของตนไว้ในสถานการณ์ที่สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและขึ้นอยู่กับจิตสำนึกทางการพัฒนาและความรู้สึกในการมีส่วนร่วมจากประชาชน ซึ่งบทบาทการพัฒนาชนบทของพระภิกษุสงฆ์จะสำเร็จได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของวัดและพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาอันนับถือของประชาชน และความสามารถในการประยุกต์หลักธรรมมาใช้ในการชักนำประชาชนให้เข้าร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่เรื่องที่นำวิถึก็คือ พระสงฆ์จะมีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทอย่างไร เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาของชนบทในปัจจุบันหรือไม่ และจะบริหารโครงการพัฒนาชนบทขนาดใหญ่ได้หรือไม่ เพราะสภาพงานพระภิกษุสงฆ์พัฒนาชนบทที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังมีลักษณะต่างคนต่างดำเนินงาน จะมีการประสานงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันบ้างภายในกลุ่มเล็กๆ ดังนั้นทิศทางและแนวทางของงานพระภิกษุสงฆ์พัฒนาชนบทจึงยังค่อนข้างสับสนไม่ชัดเจนขึ้นอยู่กับศักยภาพ ความรู้ความสามารถทัศนคติและอุดมการณ์การพัฒนาชนบทของพระภิกษุสงฆ์แต่ละท่านเป็นสำคัญ⁴²

จรินทร์ ยังสังข์ ได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้จับบทบาทพระสงฆ์ไว้ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกครอง เป็นบทบาทปฏิบัติคนให้เป็นไปตามหลักธรรมวินัย ซึ่งเป็นหลักการทางศาสนา ในปัจจุบันการปฏิบัติคนของพระสงฆ์มีความอ่อนหย่อนทางพระธรรมวินัย โดยเฉพาะในสิกขาบทที่เป็นความผิดทางวินัยเพียงเล็กน้อย เช่น ปาจิตติย์ ทุกกฎ ทุพพาสิต เป็นต้น เช่น การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การจับเงิน การขูดดิน การตัดกิ่งไม้ ปลูกต้นไม้ การฉันทัดอาหารเวลาวิกาล เป็นต้น ทำให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็นสิ่งเล็กน้อยที่ชาวชุมชนสามารถยอมรับได้ แต่พระสงฆ์ยังคงระมัดระวังในสิกขาบทที่ทำให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์ได้ คือ ปาราชิก 4 เช่น การเสพเมถุน ลักขโมย ฆ่ามนุษย์ และการอวดอุตตริมนุสสธรรม (อวดว่าตนได้มรรค ได้ฌาน

⁴¹สมชาย เหล็กเพชร, “วิเคราะห์งานของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้นำพัฒนาชนบท”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2538, 229 หน้า.

⁴²สมบูรณ สุขสาราญ และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ, “บทบาทการพัฒนาของชนบทของพระภิกษุสงฆ์”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2526, 246 หน้า.

ได้สมบัติ) และในความคิดขนาดกลางที่เรียกว่า สังฆาติเสส 13 เช่น การจับต้องกายผู้หญิง เป็นต้น นอกจากนี้พระสงฆ์ยังได้เสียบทบาทในการปกครองชุมชน เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชุมชน บทบาทด้านนี้ของพระสงฆ์ได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากหลักการทางศาสนา มีการประยุกต์ตามกระแสของโลกแต่ยังอยู่ในกระแสการควบคุมของพระธรรมวินัยและประชาชน แม้รัฐพยายามเข้ามาควบคุมด้วยการออกกฎหมายและมีการประชุมพระสังฆาธิการ เป็นการทำให้พระสงฆ์ตกเป็นเครื่องมือของรัฐและเป็นเสมือนหน่วยงานของรัฐมากยิ่งขึ้น

2. บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนา เป็นบทบาทที่ศาสนิกชนมุ่งหวังว่า พระสงฆ์จะเป็นผู้นำหลักธรรมวินัยประกาศสู่ต้น พระสงฆ์วัดโป่งน้อยได้มีการเผยแผ่ศาสนาอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรมในงานศพ การแสดงธรรมการบำเพ็ญบุญที่วัดในวันศีล การเผยแผ่ขณะเป็นพระนิสิตฯ ส่วนหลักธรรมในการเผยแผ่ได้มีการนำหลักธรรมที่หลากหลายมาเผยแผ่มากขึ้น แต่มักเป็นหลักธรรมในชั้นศีลธรรมหรือคิหิปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักธรรมระดับโลกียธรรมเพื่อการดำรงคนให้มีความสุขในปัจจุบัน ขาดการนำหลักธรรมในชั้นปรมัตถะหรือโลกุตตรธรรม ในบางครั้งรัฐขอความร่วมมือในการเสนอหลักธรรมเพื่อเป็นการสร้างกระแสในการรณรงค์ เช่น เรื่องโรคเอดส์ ยาเสพติด ยาบ้า เป็นต้น

3. บทบาทด้านการศึกษา เป็นบทบาทที่พัฒนาให้พระสงฆ์เป็นผู้ทรงความรู้ เป็นบทบาทที่พระสงฆ์ปรารถนา การศึกษาของพระสงฆ์วัดโป่งน้อยถือเป็นการศึกษาที่เป็นไปทั้งในบทบาทตามหลักการทางศาสนาและเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาการศึกษาแก่ผู้คือย โอกาส เป็นการศึกษาผสมผสานในแง่ของวิชาการอันก่อให้เกิดพระสงฆ์มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ส่วนการศึกษาแบบเดิมที่เป็นการศึกษาจากพระไตรปิฎกไม่ได้รับการสนใจจากพระสงฆ์ นอกจากนี้พระสงฆ์ยังสูญเสียบทบาทในการให้การศึกษาแก่ประชาชนผ่านการบรรพชาอุปสมบท หรือการเป็นศิษย์วัดของชาวชุมชน แต่ยังมีบทบาทในการให้การศึกษาในด้านศีลธรรมให้แก่ชุมชนผ่านการเผยแผ่ศาสนา บทบาทด้านการศึกษาจึงเป็นบทบาทที่ตกเป็นเครื่องมือของรัฐ บทบาทตามหลักการศาสนาและบทบาทที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

4. บทบาทด้านสาธารณูปการ เป็นการจัดการดูแลวัด กุฏิเสนาสนะ อุโบสถ วิหารให้เรียบร้อย มีสิ่งปะยาจะเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม พระสงฆ์วัดโป่งน้อยได้พัฒนาบทบาทด้านนี้ลักษณะที่ใหญ่โตขึ้น กุฏิเสนาสนะที่ใหญ่โตราคาดแพง มีเครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องบันเทิง เป็นต้น รัฐพยายามเข้ามาแทรกแซงในบทบาทด้านนี้ เช่น ประกาศให้วัดโป่งน้อยเป็นอุทยานการศึกษา บทบาทด้านนี้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและทัศนคติของตนเอง และรัฐเข้ารับรองการพัฒนาถ้อยวัดให้เป็นอุทยานการศึกษาของชุมชน

5. บทบาทด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการเกื้อกูลแก่ชาวมุขมชน พระสงฆ์วัด ไปงน้อยมีบทบาทด้านนี้มากมาย เช่น เป็นสถานที่เรียนหนังสือ เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ ที่เดินทางมาเพื่อการศึกษาต่อ เป็นที่พักของคนเดินทาง ให้การสงเคราะห์ด้านสิ่งของที่เหลือแก่คน ยากไร้ โรงเรียน หรือคณะสงฆ์ที่ขอความร่วมมือมา ให้ยืมสิ่งของ เป็นเขตอภัยทานที่ปล่อยสัตว์ ทั้งวัตถุที่ชาวมุขมชน ไม่ต้องการ เป็นสถานที่พักผ่อน สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น⁴³

พระอนุชิต ชูเนียม ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีบทบาทสูงที่สุด คือ ด้านการเผยแผ่ธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ส่วนด้านที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

2. บทบาทของพระสงฆ์ที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีบทบาทสูงที่สุด คือ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ธรรม ส่วนด้านที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

3. บทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีบทบาทสูงที่สุด คือ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ รองลงมาคือด้านการเผยแผ่ธรรม ส่วนด้านที่มีบทบาทน้อยที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

4. บทบาทของพระสงฆ์ที่ผู้นำชุมชนคาดหวังในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีบทบาทสูงที่สุด คือ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ รองลงมาคือด้านการเผยแผ่ธรรม ส่วนด้านที่มีบทบาทน้อยที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

5. เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่พระสงฆ์กับผู้นำชุมชนคาดหวัง ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชน โดยรวมทุกด้าน ปรากฏผลดังนี้

5.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงมากกว่าที่พระสงฆ์มีความคิดเห็น

⁴³จรินทร์ ยังสังข์, “บทบาทพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2541, 245 หน้า.

5.2 บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ที่พระสงฆ์คาดหวังกับผู้นำชุมชนคาดหวังตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชน ไม่แตกต่างกัน

6. ปัญหาในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 6.1 พระสงฆ์บางรูปมีความรู้ที่น้อย และขาดความชำนาญในการพัฒนาชุมชน
- 6.2 ขังขาดงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน
- 6.3 เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย⁴⁴

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาพิจารณาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้ ดังนี้ ตัวแปรต้นประกอบด้วย อายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ตัวแปรตามประกอบด้วย บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ วาสนา วงศ์เยี่ยม⁴⁵ ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทการพัฒนาของพระในชุมชน พระได้เปลี่ยนแปลงบทบาทต่อชุมชนในด้านต่างๆ คือ

1. บทบาทด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทต่อชุมชนในด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ในส่วนนี้ยังพบว่า ในด้านสังคมนั้นพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เช่นการจัดสถานศึกษาภายในวัด ศูนย์เด็กปฐมวัย และยังเป็นแหล่งเผยแพร่ศาสนาที่สำคัญอีกด้วย

2. บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ในอดีตพระมีบทบาทด้านนี้ไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา พระเริ่มมีบทบาทในด้านการพัฒนาเพื่อ

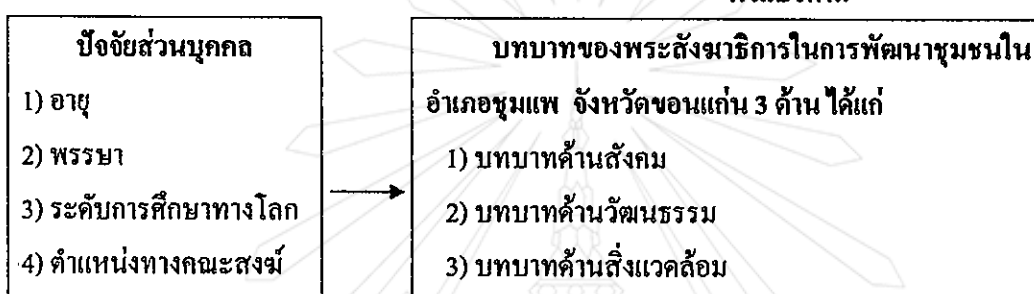
⁴⁴พระอนุชิต ชูเนียม, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์), 2546, 222 หน้า.

⁴⁵วาสนา วงศ์เยี่ยม, “การเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 34.

สิ่งแวดลอมมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า มีพระที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาสิ่งแวดลอม อยู่ในระดับนอย จากข้อเสนอแนะพบว่า พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างในการพัฒนาสิ่งแวดลอมให้กับประชาชน ซึ่งอาจจะเริ่มได้ตั้งแต่การดูแลรักษาความสะอาดภายในวัด เป็นต้น

3. บทบาทด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นไทยนั้น เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มีการบวการอนุรักษวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงนำบทบาททั้ง 3 ด้าน มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 รูป

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 73 รูป

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตาราง Krejcie and Morgan จากพระสังฆาธิการที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 รูป และได้กลุ่มตัวอย่าง 73 รูป แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร(Proportional to size) เพื่อหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าบดเป็นเกณฑ์ตามสูตร¹

$$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

n_i	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล
N_i	=	จำนวนประชากรแต่ละตำบล
n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกตำบล
N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำบล

ที่	ตำบล	จำนวนประชากร	วิธีการคำนวณ	กลุ่มตัวอย่าง
1	ชุมแพ	15	$15 \times 90 \div 73$	12
2	โนนสะอาด	10	$10 \times 90 \div 73$	8
3	หนองเขียด	8	$8 \times 90 \div 73$	7
4	นาหนองพุ่ม	8	$8 \times 90 \div 73$	7
5	หนองไผ่	13	$13 \times 90 \div 73$	12
6	วังหินลาด	6	$6 \times 90 \div 73$	4
7	โนนหัน	5	$5 \times 90 \div 73$	4
8	ข้าวเรียง	5	$5 \times 90 \div 73$	3
9	นาเพียงเขต	10	$10 \times 90 \div 73$	6
10	โนนอุดม	4	$4 \times 90 \div 73$	4
11	ไชยสอเขต	8	$8 \times 90 \div 73$	8
12	หนองเสาเล้า	3	$3 \times 90 \div 73$	3
	รวม	90		73

¹กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 19.

จากตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบลพบว่า ตำบลชุมแพ มีประชากรมากที่สุด รองลงมา คือ ตำบลหนองไผ่ ส่วนตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ ตำบลหนองเสาเล้า

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 รูปแล้ว จึงใช้วิธีเจาะจง จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยผู้ที่ถูกเลือกมีคุณสมบัติในการตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกัน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาวิจัย จัดสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามชื่อเรื่องว่า “บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก และตำแหน่ง ลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ(Check-list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น แบบสอบถามในการศึกษาวิจัย มีจำนวน 3 ด้าน คือ

บทบาทการปฏิบัติด้านสังคม จำนวน 10 ข้อ

บทบาทการปฏิบัติด้านวัฒนธรรม จำนวน 12 ข้อ

บทบาทการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

ในตอนที่ 2 นี้มีจำนวน 32 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	เท่ากับช่วงชั้น	4.51-5.00
มาก	มีค่าเท่ากับ	4	เท่ากับช่วงชั้น	3.51-4.50
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	เท่ากับช่วงชั้น	2.51-3.50
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2	เท่ากับช่วงชั้น	1.51-2.50
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	เท่ากับช่วงชั้น	1.00-1.50

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา หลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 สร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ คำถามปลายปิดและปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ จำนวน ภาษา และการวัดผลประเมินผล แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1) พระครูสโมธานเขตคณารักษ์ วิทยฐานะ น.ธ.เอก, ป.ธ.4, M.A. (Philosophy) ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอชุมแพ (มหานิกาย), ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดแจ้งสว่างนอก ตำบลโนนสะอาด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2) นายพิชัย แสงสว่าง ศศ.ม. ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโนนหัน

3) นายสมใจ วิเศษทักษิณ ก.ม. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแพพิทยาคม

4) ดร.สุรพล กุลพรม Ph.D.(Buddhist Studies) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

5) นายสุทัต เพ็ญเกษม วท.ม. ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมแพพิทยาคม

3.4.5 จากนั้นนำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)² มีสูตรในการหาค่า ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

$$\text{IOC} \quad \text{แทนดัชนีความสอดคล้อง}$$

$$\sum R \quad \text{แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N \quad \text{แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

² ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 65.

โดยที่	+1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	0	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-1	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 32 ข้อ ใช้ได้จำนวน 32 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80 – 1.00

3.4.6 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ พระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและพระสังฆาธิการในเขตอำเภอชุมแพจำนวน 30 รูป แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_r^2} \right\}$$

เมื่อ	α	=	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	=	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	S_i^2	=	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_r^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทดลองใช้กับพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 รูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ซึ่งแสดงผลเอาไว้อย่างละเอียดในภาคผนวก

3.4.8 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในปี พ.ศ.2555 ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาชุมแพ ถึงเจ้าคณะอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย

3.5.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาชุมแพ ถึงพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยและแจกแบบสอบถาม

3.5.3 ผู้วิจัยใช้การส่งแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 73 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 73 ฉบับ คิดเป็นร้อยละได้เท่ากับ 100 %

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. เชิงปริมาณ

1.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เชิงคุณภาพ

2.1 ทดสอบสมมุติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น กับข้อมูลทั่วไปด้านตำแหน่ง และระดับการศึกษา ใช้การทดสอบค่า ที (t-test) ส่วนด้านอายุ และพรรษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

2.2 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 2 ประเภท ได้แก่

3.7.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป

3.7.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage)³

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) หรือมีชคณิตเลขคณิต⁴

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

\bar{x} = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

³นิภา เมธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543), หน้า 128.

⁴ตังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

3) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)⁵

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

4) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)⁶

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที - เทสต์ (t - test Independent) โดยที่ $df = n_1 + n_2 - 2$

\bar{X}_1, \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

5) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test)⁷

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

⁵ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540), หน้า 53.

⁶พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด), (กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543), หน้า 183.

⁷นิภา เมธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแล้ว, หน้า 110.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษายกยวชในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอยุมแพ จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษายกยวชในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอยุมแพ จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	=	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	=	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	=	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution)
F	=	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
SS	=	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	=	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
df	=	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig.	=	ค่าความน่าจะเป็นที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Significant)
*	=	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ลำดับการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ดังนี้ ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	10	13.7
30 – 40 ปี	10	13.7
41 – 50 ปี	22	30.1
51 ปีขึ้นไป	31	42.5
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 31 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 และอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 – 40 ปี จำนวน 20 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.7

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10 พรรษา	16	21.9
10 – 20 พรรษา	16	21.9
21 – 30 พรรษา	14	19.2
31 พรรษาขึ้นไป	27	37.0
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา 31 พรรษาขึ้นไป จำนวน 27 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.0 และพรรษาระหว่าง 21 – 30 พรรษา จำนวน 14 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.2

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาทางโลก

การศึกษาทางโลก	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	23	31.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	15.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	15.1
ปริญญาตรีขึ้นไป	28	38.4
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาทางโลกปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 28 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.4 และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 11 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.1

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งคณะสงฆ์

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าอาวาส	28	38.4
เจ้าคณะตำบล	12	16.4
รองเจ้าอาวาส	12	16.4
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	21	28.8
รวม	73	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า พระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จำนวน 28 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.4 และเจ้าคณะตำบลและรองเจ้าอาวาส จำนวน 24 รูป ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.4

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เปรียบเทียบตามรายด้านที่ศึกษา และภาพรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ รวมทุกด้าน

บทบาทในการพัฒนาชุมชน	ระดับบทบาท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. บทบาทด้านสังคม	3.91	0.58	มาก
2. บทบาทด้านวัฒนธรรม	3.01	0.65	ปานกลาง
3. บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	3.18	0.58	ปานกลาง
รวม	3.37	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และบทบาทด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านสังคม

บทบาทด้านสังคม	ระดับบทบาท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. แสดงพระธรรมเทศนาหรือปาฐกถาธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเป็นประจำ	3.84	0.94	มาก
2. เป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหรือสถาบันต่างๆ	4.11	0.68	มาก
3. เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆเช่นวิทยุโทรทัศน์เป็นต้น	3.78	1.04	มาก
4. เป็นผู้นำประชาชนให้ร่วมบริจาคสิ่งของแก่ผู้ที่ประสบภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย เป็นต้น	3.97	1.07	มาก
5. เป็นผู้ที่ให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ แก่ประชาชน	3.89	1.09	มาก
6. จัดบริเวณวัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนทั่วไป	3.85	1.15	มาก
7. มีส่วนร่วมในการสร้าง ซักชวน ให้ประชาชนสร้างสาธารณสถาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น	3.79	1.12	มาก
8. มีส่วนร่วมในการชักชวน ให้ประชาชนได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชน เช่น ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ผู้ป่วยอนาถา ทหาร ตำรวจที่บาดเจ็บตามโรงพยาบาล เป็นต้น	3.84	1.00	มาก
9. จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางหลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธศาสนาวินอาทิศย์ เป็นต้น	4.18	1.05	มาก
10. บริเวณวัดได้จัดสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัย (เด็กอายุ 3-5 ปี)	3.88	0.88	มาก
รวม	3.91	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น บทบาทด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางหลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธศาสนาวินอาทิศย์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และเผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านวัฒนธรรม

บทบาทด้านวัฒนธรรม	ระดับบทบาท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
11. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่วัดต่างๆ ได้จัดขึ้น	2.67	0.96	ปานกลาง
12. ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญคุณลาน (บุญลานข้าว) เป็นประจำ	3.03	0.91	ปานกลาง
13. ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดกิจกรรมเนื่องในวันมาฆบูชา เป็นประจำทุกปี	2.96	1.07	ปานกลาง
14. ส่งเสริมให้ประชาชนจัดงานเทศมหาชาติ (บุญผะเหวด) เป็นประจำทุกปี	3.45	1.00	ปานกลาง
15. ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็นประจำทุกปี	3.52	0.82	มาก
16. ส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานบุญบั้งไฟ เป็นประจำ	3.04	1.20	ปานกลาง
17. ส่งเสริมและจัดกิจกรรมงานบุญซำระ (บุญซำฮะ) เป็นประจำ	2.22	1.14	ปานกลาง
18. ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมบุญเข้าพรรษา เป็นประจำทุกปี	3.32	1.01	ปานกลาง
19. ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวประดับดิน เป็นประจำทุกปี	2.81	1.04	ปานกลาง
20. ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวสาก (สลากภัตต์) เป็นประจำทุกปี	2.95	0.96	ปานกลาง
21. ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญออกพรรษา เป็นประจำทุกปี	3.04	0.75	ปานกลาง
22. ส่งเสริมและมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญกฐิน เป็นประจำทุกปี	3.18	0.89	ปานกลาง
รวม	3.01	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น บทบาทด้านวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็นประจำทุกปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และส่งเสริมและจัดกิจกรรมงานบุญช่าระ (บุญช่าชะ) เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับบทบาท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
23. เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นักเรียน เยาวชนและประชาชนทั่วไป	3.12	0.93	ปานกลาง
24. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.29	0.82	ปานกลาง
25. พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป	2.62	0.98	ปานกลาง
26. จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม	4.03	0.93	มาก
27. เป็นผู้นำและร่วมมือสร้างสิ่งสาธารณ ประโยชน์ต่างๆ เช่น ถนน บ่อน้ำ ศาลาพักร้อน เป็นต้น	3.04	0.77	ปานกลาง
28. เป็นผู้นำประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.01	0.89	ปานกลาง
29. เป็นผู้นำในการพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆ ภายในชุมชน	3.00	0.99	ปานกลาง
30. เป็นผู้นำจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำความสะอาด ถนนหนทางต่างๆ ภายในชุมชน	2.77	0.88	ปานกลาง
31. ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการประหยัดทรัพยากรน้ำ	3.23	0.89	ปานกลาง
32. ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้ไฟฟ้าอย่างเหมาะสม	3.64	0.83	มาก
รวม	318	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อําเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ถานใจ ถานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่าพระสังฆาธิการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ แยกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน นำเสนอดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสังคม

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 30 ปี	10	3.83	0.60	มาก
30 – 40 ปี	10	4.01	0.81	มาก
41 – 50 ปี	22	4.02	0.42	มาก
51 ปีขึ้นไป	31	3.83	0.59	มาก
รวม	73	3.91	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า อายุของพระสังฆาธิการมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ในบทบาทด้านสังคมโดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพระสังฆาธิการที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 4.10 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านสังคม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.60	3	.20	.59	.62
ภายในกลุ่ม	23.51	69	.34		
รวม	24.11	72			

จากตารางที่ 4.10 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านวัฒนธรรม

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 30 ปี	10	3.03	0.74	ปานกลาง
30 – 40 ปี	10	2.67	0.71	ปานกลาง
41 – 50 ปี	22	3.04	0.67	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	31	3.10	0.59	ปานกลาง
รวม	73	3.01	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า อายุของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านวัฒนธรรมโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.12 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ บทบาทด้านวัฒนธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.47	3	.49	1.15	.33
ภายในกลุ่ม	29.34	69	.42		
รวม	30.82	72			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ บทบาทด้านวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอยะนิง อำเภอยะนิง อำเภอยะนิง อำเภอยะนิง

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 30 ปี	10	3.39	0.51	ปานกลาง
30-40 ปี	10	2.92	0.55	ปานกลาง
41-50 ปี	22	3.15	0.59	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	31	3.21	0.60	ปานกลาง
รวม	73	3.18	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า อายุของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.14 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอยะนิง อำเภอยะนิง อำเภอยะนิง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.16	3	.39	1.17	.32
ภายในกลุ่ม	22.96	69	.33		
รวม	24.13	72			

จากตารางที่ 4.14 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอยะนิง จังหวัดขอนแก่น บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ รวมทุกด้าน

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 30 ปี	10	3.48	0.47	ปานกลาง
30 - 40 ปี	10	3.14	0.42	ปานกลาง
41 - 50 ปี	22	3.40	0.43	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	31	3.38	0.45	ปานกลาง
รวม	73	3.37	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่า อายุของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.16 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามอายุ รวมทุกด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.68	3	.22	1.16	.33
ภายในกลุ่ม	13.54	69	.19		
รวม	14.23	72			

จากตารางที่ 4.16 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ รวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำนวนตามพรรษา บทบาทด้านสังคม

พรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	16	3.88	0.59	มาก
10 – 20 พรรษา	16	3.77	0.55	มาก
21 – 30 พรรษา	14	4.25	0.49	มาก
31 พรรษาขึ้นไป	27	3.84	0.59	มาก
รวม	73	3.91	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า พรรษาของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 10 – 20 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 4.18 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำนวนตามพรรษา บทบาทด้านสังคม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.07	3	.69	2.16	.10
ภายในกลุ่ม	22.04	69	.32		
รวม	24.11	72			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้าน
วัฒนธรรม

พรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	16	2.97	0.65	ปานกลาง
10 – 20 พรรษา	16	2.74	0.75	ปานกลาง
21 – 30 พรรษา	14	3.37	0.54	ปานกลาง
31 พรรษาขึ้นไป	27	3.02	0.60	ปานกลาง
รวม	73	3.01	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่า พรรษาของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 10 – 20 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.20 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านวัฒนธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.95	3	.98	2.44	.07
ภายในกลุ่ม	27.86	69	.40		
รวม	30.82	72			

จากตารางที่ 4.20 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้าน
สิ่งแวดล้อม

พรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	16	2.99	0.43	ปานกลาง
10 – 20 พรรษา	16	2.96	0.45	ปานกลาง
21 – 30 พรรษา	14	3.58	0.68	มาก
31 พรรษาขึ้นไป	27	3.20	0.58	ปานกลาง
รวม	73	3.18	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.21 พบว่า พรรษาของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 10 – 20 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.22 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.58	3	1.19	4.01	.01*
ภายในกลุ่ม	20.54	69	.29		
รวม	24.13	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขต
การปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม
ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

พรรษา	ต่ำกว่า 10 พรรษา ($\bar{X} = 2.99$)	10-20 พรรษา ($\bar{X} = 2.96$)	21-30 พรรษา ($\bar{X} = 3.58$)	31 พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 3.20$)
ต่ำกว่า 10 พรรษา ($\bar{X} = 2.99$)	-	.897	.003*	.166
10 - 20 พรรษา ($\bar{X} = 2.96$)		-	.004*	.213
21 - 30 พรรษา ($\bar{X} = 3.58$)			-	.041*
31 พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 3.20$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่ำกว่า 10 พรรษา และ 10 – 20 พรรษา และยังพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา 21 – 30 มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 31 พรรษาขึ้นไปอีกด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน

พรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	16	3.27	0.37	ปานกลาง
10 – 20 พรรษา	16	3.17	0.47	ปานกลาง
21 – 30 พรรษา	14	3.73	0.47	มาก
31 พรรษาขึ้นไป	27	3.36	0.36	ปานกลาง
รวม	73	3.37	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.24 พบว่า พรรษาของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 10 – 20 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.25 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.66	3	.89	5.30	.00*
ภายในกลุ่ม	11.56	69	.16		
รวม	14.23	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ รวมทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขต
การปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามพรรษา รวมทุกด้าน ตามวิธีการ
ของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

พรรษา	ต่ำกว่า 10 พรรษา ($\bar{X} = 3.27$)	10-20 พรรษา ($\bar{X} = 3.17$)	21-30 พรรษา ($\bar{X} = 3.73$)	31 พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 3.36$)
ต่ำกว่า 10 พรรษา ($\bar{X} = 3.27$)	-	.484	.003*	.504
10 - 20 พรรษา ($\bar{X} = 3.17$)		-	.000*	.149
21 - 30 พรรษา ($\bar{X} = 3.73$)			-	.007*
31 พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 3.36$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่ำกว่า 10 พรรษา และ 10 – 20 พรรษา และยังพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา 21 – 30 มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีพรรษา 31 พรรษาขึ้นไปอีกด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก
บทบาทด้านสังคม

ระดับการศึกษาทางโลก	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	23	3.91	0.64	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	4.11	0.57	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	3.68	0.64	มาก
ปริญญาตรีขึ้นไป	28	3.93	0.50	มาก
รวม	73	3.91	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ระดับการศึกษาทางโลกของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสังคม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามช่วงระดับการศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และพระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 4.28 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.01	3	.33	1.01	.39
ภายในกลุ่ม	23.10	69	.33		
รวม	24.11	72			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก
บทบาทด้านวัฒนธรรม

ระดับการศึกษาทางโลก	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	23	3.02	0.57	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	3.11	0.87	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	2.85	0.68	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	28	3.04	0.64	ปานกลาง
รวม	73	3.01	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ระดับการศึกษาทางโลกของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงระดับการศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.30 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.41	3	.13	.31	.81
ภายในกลุ่ม	30.41	69	.44		
รวม	30.82	72			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก
บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับการศึกษาทางโลก	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	23	3.07	0.46	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	3.50	0.81	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	2.98	0.51	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	28	3.21	0.56	ปานกลาง
รวม	73	3.18	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ระดับการศึกษาทางโลกของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงระดับการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.32 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้าน
สิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.83	3	.61	1.89	.13
ภายในกลุ่ม	22.29	69	.32		
รวม	24.13	72			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวมทุกด้าน

ระดับการศึกษาทางโลก	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	23	3.34	0.37	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	3.57	0.64	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	3.17	0.45	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	28	3.39	0.40	ปานกลาง
รวม	73	3.37	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับการศึกษาทางโลกของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงระดับการศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.34 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวมทุกด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.92	3	.30	1.59	.19
ภายในกลุ่ม	13.30	69	.19		
รวม	14.23	72			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ รวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 4.35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์
บทบาทด้านสังคม

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	28	3.96	0.42	มาก
เจ้าคณะตำบล	12	3.78	0.53	มาก
รองเจ้าอาวาส	12	4.28	0.53	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	21	3.71	0.73	มาก
รวม	73	3.91	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านสังคม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาแต่ละตำแหน่ง พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งรองเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 4.36 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสังคม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.71	3	.90	2.92	.04*
ภายในกลุ่ม	21.40	69	.31		
รวม	24.11	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.36 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านสังคม แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อําเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านสังคม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตำแหน่งคณะสงฆ์	เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.96$)	เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.78$)	รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 4.28$)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.71$)
เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.96$)	-	.350	.110	.118
เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.78$)		-	.034*	.715
รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 4.28$)			-	.007*
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.71$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล และพระสังฆาธิการที่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.38 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านวัฒนธรรม

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	28	2.91	0.68	ปานกลาง
เจ้าคณะตำบล	12	3.56	0.34	มาก
รองเจ้าอาวาส	12	3.35	0.36	ปานกลาง
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	21	2.65	0.62	ปานกลาง
รวม	73	3.01	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละตำแหน่ง พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.39 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านวัฒนธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	7.97	3	2.65	8.03	.00*
ภายในกลุ่ม	22.84	69	.33		
รวม	30.82	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.39 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.40 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอห้วยแพ่ง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

ตำแหน่งคณะสงฆ์	เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.91$)	เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.56$)	รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.35$)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.65$)
เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.91$)	-	.002*	.029*	.122
เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.56$)		-	.394	.000*
รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.35$)			-	.001*
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.65$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.40 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล และพระสังฆาธิการที่เป็นรองเจ้าอาวาส และยังพบอีกว่า ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบลและรองเจ้าอาวาสอีกด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.41 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์
บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	28	3.04	0.54	ปานกลาง
เจ้าคณะตำบล	12	3.78	0.48	มาก
รองเจ้าอาวาส	12	3.53	0.37	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	21	2.80	0.39	ปานกลาง
รวม	73	3.18	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละตำแหน่ง พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก รองลงมาได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.42 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	9.42	3	3.14	14.73	.00*
ภายในกลุ่ม	14.71	69			
รวม	24.13	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.42 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ ด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.43 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตำแหน่งคณะสงฆ์	เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.04$)	เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.78$)	รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.53$)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.80$)
เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.04$)	-	.000*	.003*	.073
เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.78$)		-	.180	.000*
รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.53$)			-	.000*
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 2.80$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล และพระสังฆาธิการที่เป็นรองเจ้าอาวาส และยังพบอีกว่า ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบลและรองเจ้าอาวาสอีกด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.44 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ รวมทุกด้าน

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	28	3.31	0.42	ปานกลาง
เจ้าคณะตำบล	12	3.72	0.29	มาก
รองเจ้าอาวาส	12	3.71	0.32	มาก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	21	3.05	0.35	ปานกลาง
รวม	73	3.37	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละตำแหน่ง พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบล มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ มาก และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.45 ความแปรปรวนบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อําเภอยุวมแพ จําแนกตามระดับการศึกษาทางโลก รวมทุกด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.06	3	1.68	12.69	.00*
ภายในกลุ่ม	9.16	69			
รวม	14.23	72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.45 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อําเภอยุวมแพ รวมทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ รวมทุกด้าน ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

ตำแหน่งคณะสงฆ์	เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.31$)	เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.72$)	รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.71$)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.05$)
เจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.31$)	-	.002*	.002*	.019*
เจ้าคณะตำบล ($\bar{X} = 3.72$)		-	.928	.000*
รองเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.71$)			-	.000*
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ($\bar{X} = 3.05$)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล และพระสังฆาธิการที่เป็นรองเจ้าอาวาส และยังพบอีกว่า ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกับเจ้าอาวาส, พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเจ้าคณะตำบลและรองเจ้าอาวาสอีกด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาชนใน
การพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น**

**ตารางที่ 4.47 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาชนในการพัฒนาชุมชน
ของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสังคม**

ปัญหาด้านสังคม	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
1. การเดินทางที่ไม่สะดวก เนื่องจาก ต้องหากคนขับรถหรือรถยนต์ ทำให้ ยากลำบากเนื่องจากต้องอาศัยญาติ โยมที่ว่างจากภารกิจการทำงาน	35	1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด ควรมีงบประมาณ สำหรับการจัดกิจกรรมในการ เผยแพร่ศาสนา	31
2. ขาดอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อให้ ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ	20	2. จัดหาแหล่งทุนสำหรับการ จัดซื้ออุปกรณ์การ ประชาสัมพันธ์	16
3. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัด อบรมต่างๆ เช่นอบรมจริยธรรมใน โรงเรียนเป็นต้น	8		
รวม	63		47

จากตารางที่ 4.47 พบว่า พระสังฆาธิการ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา คือ การเดินทางที่ไม่สะดวกในเวลาที่ต้องเดินทาง เนื่องจากต้องหากคนขับรถหรือรถยนต์ ทำให้ยากลำบากเนื่องจากต้องอาศัยญาติโยมที่ว่างจากภารกิจการทำงาน ขาดอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ และ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดอบรมต่างๆ เช่นอบรมจริยธรรมในโรงเรียนเป็นต้น

ตารางที่ 4.48 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทในการพัฒนาชุมชน
ของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้าน
วัฒนธรรม

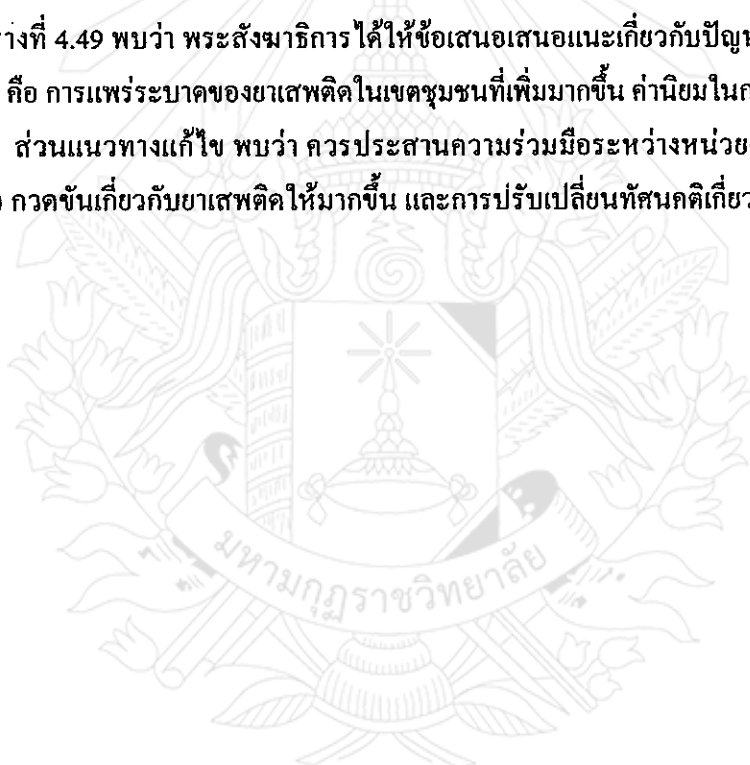
ปัญหาด้านวัฒนธรรม	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
1. ประชาชนยังมีค่านิยมในการบริโภค ของมีนเมา ในช่วงเทศกาลหรืองาน ประเพณีต่างๆ	37	1. ควรประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึง ค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคของ มีนเมา ในช่วงเทศกาลต่างๆ	33
2. บางประเพณี ไม่มีการจัดกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง เช่นประเพณีบุญช่าชะ ประเพณีบุญคูณลาน เป็นต้น	10	2. จัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ในแต่ ละเดือน อย่างต่อเนื่อง	16
3. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ ประเพณีงานปรีวาสกรรม	5		
รวม	52		49

จากตารางที่ 4.48 พบว่า พระสังฆาธิการได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนว
ทางแก้ไขปัญหา คือ ประชาชนยังมีค่านิยมในการบริโภคของมีนเมา ในช่วงเทศกาลหรืองาน
ประเพณีต่างๆ บางประเพณี ไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่นประเพณีบุญช่าชะ ประเพณีบุญ
คูณลาน เป็นต้น ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับประเพณีงานปรีวาสกรรม ส่วนแนวทางแก้ไข
พบว่า ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคของมีน
เมา ในช่วงเทศกาลต่างๆ จัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ในแต่ละเดือน อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.49 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อม	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
1. การแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น	18	1. ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ	15
2. คำนิยมในการสูบบุหรี่ของประชาชน	5	เจ้าหน้าที่ตำรวจ กวดขันเกี่ยวกับยาเสพติดให้มากขึ้น	
		2. การปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	5
รวม	52		49

จากตารางที่ 4.49 พบว่า พระสังฆาธิการ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น คำนิยมในการสูบบุหรี่ของประชาชน ส่วนแนวทางแก้ไข พบว่า ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจ กวดขันเกี่ยวกับยาเสพติดให้มากขึ้น และการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3 ด้าน คือ บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม และบทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 รูป จากจำนวนประชากรดังกล่าว ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางโลก และ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น(มหานิกาย)

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วสรุปเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 3 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการ โดยใช้สถิติ F-test

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สรุปการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการ

พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 31 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาได้แก่อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 22 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.1 ส่วนอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 – 40 ปี มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.7 ส่วนพรรษาพบว่าใหญ่พรรษา 31 พรรษาขึ้นไป จำนวน 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาได้แก่ต่ำกว่า 10 พรรษาและ 10 – 20 พรรษา จำนวน 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.9 ส่วนพรรษา 21 – 30 พรรษา มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.2 การศึกษาทางโลกปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาได้แก่ ประถมศึกษา จำนวน 23 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.5 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.1 ส่วนตำแหน่งพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาได้แก่ พระลูกวัด จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.8 ส่วนเจ้าคณะตำบลและเลขาเจ้าคณะตำบล มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.4

5.1.2 เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน

บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนบทบาทด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทด้านสังคม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางหลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธศาสนวันอาทิตย์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ เป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหรือสถาบันต่างๆ ส่วนข้อ เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก

บทบาทร้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็นประจำทุกปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนจัดงานเทศมหาชาติ (บุญสะเทวด) เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อ ท่านได้ส่งเสริมและจัดกิจกรรมงานบุญชำระ (บุญชำระ) เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทร้านสิ่งแวดลอม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้ไฟฟ้าอย่างเหมาะสม ส่วนข้อ พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน โดยรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน ในด้านสิ่งแวดลอม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากสมมติฐานข้อที่ 3 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาทางโลกต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาทางโลก ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานข้อที่ 4 ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

ด้านสังคม พบว่า พระสังฆาธิการได้ให้ข้อเสนอแนะ คือการเดินทางที่ไม่สะดวกในเวลาที่ต้องเดินทาง เนื่องจากคั้งหาคนขับรถหรือรถยนต์ ทำให้ยากลำบากเนื่องจากต้องอาศัยญาติโยมที่ว่างจากภารกิจกรงาน ขาดอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ และ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดอบรมต่างๆ เช่นอบรมจริยธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรม พบว่า พระสังฆาธิการได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ประชาชนยังมีค่านิยมในการบริโภคของมีนเมา ในช่วงเทศกาลหรืองานประเพณีต่างๆ บางประเพณี ไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่นประเพณีบุญข้าสละ ประเพณีบุญคูณลาน เป็นต้น ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับประเพณีงานปริวาสกรรม ส่วนแนวทางแก้ไข พบว่า ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคของมีนเมา ในช่วงเทศกาลต่างๆ จัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ในแต่ละเดือน อย่างต่อเนื่อง

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า พระสังฆาธิการได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น ค่านิยมในการสูบบุหรี่ของประชาชน ส่วนแนวทางแก้ไข พบว่า ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจกวดขันเกี่ยวกับยาเสพติดให้มากขึ้น และการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (มหานิกาย) มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และขอเสนอประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1) บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการส่วนมากแล้วจะมีหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบ โดยตำแหน่งอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเกี่ยวกับเรื่องของการเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน จึงค่อนข้างมีไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนุชิต ชูเนียม ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ บทบาทด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน พระสงฆ์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งบทบาทพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการสอดแทรกให้ความรู้แก่ประชาชนมากขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของวาสนา วงศ์เยี่ยม ย่อง ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านสังคม พระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทต่อชุมชนในด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ในส่วนนี้ยังพบว่า ในด้านสังคมนั้นพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เช่นการจัดสถานศึกษาภายในวัด ศูนย์เด็กปฐมวัย และยังเป็นแหล่งเผยแพร่ศาสนาที่สำคัญอีกด้วย

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บทบาทด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะบทบาทของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับเรื่องของการบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจนมากนัก ดังจะเห็นได้จากการจัดประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่แล้ว ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของวาสนา วงศ์เยี่ยม ย่อง ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์มีบทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นไทยนั้น เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มีกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ เช่น ในปัจจุบันพระก็เป็นผู้ธำรงวัฒนธรรมไทยโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่าในชุมชนเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน พระยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งในด้านของศิลปวัตถุและคัมภีร์โบราณ

2) บทบาทด้านสังคม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ประกอบไปด้วยความน่าไว้วางใจ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับประชาชนและความกระตือรือร้นในการทำงานพัฒนาท้องถิ่น การมีพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจยอมรับนับถือความเชื่อมั่นจากประชาชน จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ ความคิดและนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ก่อนอื่นรัฐบาลน่าที่จะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสื่อบุคคลเพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ โอมูเน ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสร้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า “พระสงฆ์

เป็นสื่อบุคคลที่มีความสามารถและทรงคุณค่าในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีทั้งนี้ เพราะในทัศนะของประชาชนมีความเห็นว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ประกอบไปด้วยความน่าไว้วางใจ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับประชาชนและความกระตือรือร้นในการทำงาน พัฒนาท้องถิ่น การมีพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจยอมรับนับถือความเชื่อมั่นจากประชาชน จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิด เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ ความคิดและนวัตกรรมอย่างเต็มที่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จักกิจกรรมให้ความรู้ทางหลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธศาสนาวินยาศาสตร์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมความรู้หลักธรรมแก่เยาวชน ได้มีการจัดมายาวนานและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ซึ่งกิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่ทางรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนให้วัดต่างๆ ได้ดำเนินการมาอย่างยาวนาน จึงส่งผลให้การวิจัยนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ ยังสังข์ ได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านการศึกษา เป็นบทบาทที่พัฒนาให้พระสงฆ์เป็นผู้ทรงความรู้ เป็นบทบาทที่พระสงฆ์ปรารถนา การศึกษาของพระสงฆ์วัด ไปงน้อยถือเป็นการศึกษาที่เป็นไปทั้งในบทบาทตามหลักการทางศาสนา และเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส เป็นการศึกษาผสมผสานในแง่ของวิชาการอันก่อให้เกิดพระสงฆ์มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ส่วนการศึกษาแบบเดิมที่เป็นการศึกษาจากพระไตรปิฎกไม่ได้รับการสนใจจากพระสงฆ์ นอกจากนี้พระสงฆ์ยังสูญเสียบทบาทในการให้การศึกษแก่ประชาชนผ่านการบรรพชาอุปสมบท หรือการเป็นศิษย์วัดของชาวมุขชน แต่ยังมีบทบาทในการให้การศึกษาด้านศีลธรรมให้แก่ชุมชนผ่านการเผยแผ่ศาสนา บทบาทด้านการศึกษาจึงเป็นบทบาทที่ตกเป็นเครื่องมือของรัฐ บทบาทตามหลักการศาสนาและบทบาทที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนานั้น จะต้องใช้งบประมาณในการเผยแผ่ที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในสื่อโทรทัศน์ ซึ่งถ้าหากงบประมาณไม่เพียงพอแล้ว การเผยแผ่ด้วยสื่อประเภทนี้ ก็จะประสบผลได้น้อย ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ พระอนุชิต ชูเนียม ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีบทบาทสูงที่สุด คือ ด้านงานสา

ธารณสงเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแพร่ธรรม ส่วนด้านที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือด้าน การศึกษาสงเคราะห์

3) บทบาทด้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง บทบาท ของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับเรื่องของการบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ ยังไม่ปรากฏ ชัดเจนมากนัก ดังจะเห็น ได้จากการจัดประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่แล้ว ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของวาสนา วงศ์ยิ้มย่อง ได้ศึกษาเรื่องการ เปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์มี บทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นไทยนั้น เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพล จากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มีกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ เช่น ในปัจจุบันพระก็เป็นผู้ธำรงวัฒนธรรมไทยโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่า ในชุมชนเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน พระยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งใน ด้านของศิลปวัตถุและคัมภีร์โบราณ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็นประจำทุกปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประชาชนทั่ว ประเทศให้ความสำคัญกับประเพณีสงกรานต์ ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวันรวมญาติของประชาชนเลขก็ ได้ ดังนั้น จึงส่งผลให้การวิจัยนี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา วงศ์ ยิ้มย่อง ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้าน วัฒนธรรม จากการศึกษพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรม ความเป็นไทยนั้น เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มี กระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ เช่น ในปัจจุบันพระก็เป็นผู้ธำรงวัฒนธรรมไทย โดยอัตโนมัติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่า ในชุมชนเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน พระยังมีบทบาทในการ เป็นผู้นำทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งในด้านของศิลปวัตถุและคัมภีร์โบราณ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านได้ส่งเสริมและจัดกิจกรรมงานบุญชำระ (บุญชำระ) เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ ประเพณีบุญชำระ เป็นประเพณีที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญ ซึ่งบางพื้นที่บาง แห่งแทบจะไม่ได้มีการจัดประเพณีนี้ขึ้นเลย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเป็นช่วงของฤดูกาลทำไร่ทำนา ประชาชนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ สุขสำราญ และ

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการพัฒนาของชนบทของพระภิกษุสงฆ์พบว่า ซึ่งบทบาทการพัฒนาชนบทของพระภิกษุสงฆ์จะสำเร็จได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของวัดและพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาอันถือของประชาชน และความสามารถในการประยุกต์หลักธรรมมาใช้ในการชักนำประชาชนให้เข้าร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่เรื่องที่น่าวิตกกัง คือ พระสงฆ์จะมีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทอย่างไร เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาของชนบทในปัจจุบันหรือไม่ และจะบริหารโครงการพัฒนาชนบทขนาดใหญ่ได้หรือไม่ เพราะสภาพงานพระภิกษุสงฆ์พัฒนาชนบทที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังมีลักษณะต่างคนต่างดำเนินงาน จะมีการประสานงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันบ้างภายในกลุ่มเล็กๆ ดังนั้นทิศทางและแนวทางของงานพระภิกษุสงฆ์พัฒนาชนบทจึงยังคงค่อนข้างสับสนไม่ชัดเจนขึ้นอยู่กับศักยภาพ ความรู้ความสามารถทัศนคติและอุดมการณ์การพัฒนาชนบทของพระภิกษุสงฆ์แต่ละท่านเป็นสำคัญ

4) บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ บทบาทของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับเรื่องของการบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจนมากนัก ดังจะเห็นได้จากการจัดประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่แล้วต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของวาสนา วงศ์ยิ้มย่อง ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์มีบทบาทด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นไทยนั้นเกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นในอดีตแม้ว่าจะยังไม่มีกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ เช่น ในปัจจุบันพระก็เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมไทยโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่าในชุมชนเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน พระยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งในค่านิยมของศิลปวัตถุและคัมภีร์โบราณ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันพระสงฆ์ให้ความสำคัญกับเรื่องของความสะอาดภายในบริเวณวัดกันมากขึ้น เพราะวัดเป็นสถานที่ประชาชนต้องเข้ามาประกอบกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญ การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ การที่ปล่อยให้วัดคร่ำคร่า ไม่สะอาด จึงเป็นสิ่งที่น่าละอายสำหรับผู้อาศัยอยู่ ประกอบกับทางรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมรักษาความสะอาดในวัดขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จากการมอบรางวัล วัดพัฒนาตัวอย่าง เป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ ยังสังข์ ได้

ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทด้านสาธารณูปการ เป็นการจัดการดูแลวัด ภูมิตนุสนะ อุโบสถ วิหารให้เรียบร้อย มีสัปปายะเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม พระสงฆ์วัดโป่งน้อยได้พัฒนาบทบาทด้านนี้ลักษณะที่ใหญ่โตขึ้น ภูมิตนุสนะที่ใหญ่โตราคาแพง มีเครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องบันเทิง เป็นต้น รัฐพยายามเข้ามาแทรกแซงในบทบาทด้านนี้ เช่น ประกาศให้วัดโป่งน้อยเป็นอุทยานการศึกษา บทบาทด้านนี้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและทัศนคติของตนเอง และรัฐเข้ารับรองการพัฒนาของวัดให้เป็นอุทยานการศึกษาของชุมชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะแนวความคิดที่ว่า วัดจะต้องเป็นสถานที่ สงบ ร่มรื่น เป็นที่ปฏิบัติธรรม สำหรับผู้ที่ต้องการความสงบ การที่จะให้วัดเป็นลานจัดกิจกรรม เป็นลานกีฬาสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไป จึงมีค่าเฉลี่ยน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เหล็กเพชร ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์งานของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้นำพัฒนาชุมชนพบว่า อุดมการณ์ของการพัฒนาของพระภิกษุสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนาเกิดจากการยึดมั่นในพุทธบัญญัติที่กำหนดให้พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม และจากภูมิหลังทางสังคมเดิมของพระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่มาจากครอบครัวที่ยากจนในชนบทและยังอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น จึงได้พบเห็นสภาพความด้อยโอกาสของสังคมในชนบทและมีความปรารถนาจะทำการพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ สำหรับแนวคิดในการทำงานมีลักษณะที่หลากหลายและขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิต ลักษณะสภาพแวดล้อมของชุมชนที่พระภิกษุสงฆ์แต่ละรูปอาศัยอยู่ แต่ก็มีลักษณะร่วมกันในเรื่องความเรียบง่าย และสามารถปฏิบัติได้ จากการนำหลักคำสอนและธรรมในพระพุทธศาสนามาหลอมรวมกับประสบการณ์ที่พบเห็นในสังคมรอบตัวภายนอกวัด โดยหวังว่าจะสามารถจะพัฒนาไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอชุมแพ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอยู่แล้ว แต่จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากกว่านี้ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จะต้องพัฒนาหรือมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยการประสานความร่วมมือจากประชาชน และหน่วยงานทั้ง

จากภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ พระสังฆาธิการ จะต้องเป็นศูนย์กลาง เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรม ดังกล่าว เช่นกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ บทบาทด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะต้องรักษาระดับมาตรฐานนี้เอาไว้ และทำให้ถึงขั้นมากที่สุด ซึ่งอาจทำได้โดยการประสานกับผู้นำชุมชน โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ร่วมกันจัดกิจกรรมทางสังคมให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมการเผยแพร่ศาสนา ตามสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บทบาทด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอชุมแพ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ มากเท่าที่ควร จึงจะเห็นได้จาก ประเพณีบางอย่าง มีการจัดประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ประเพณีบุญช่าชะ ประเพณีบุญคูณลาน เป็นต้น ดังนั้น พระสังฆาธิการ ควรประสานความร่วมมือกับประชาชน จัดกิจกรรมเหล่านี้ให้มากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ในการอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาค
- 2) ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางวัตถุ ที่ส่งผลต่อประเพณีอันดีงามของไทย
- 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

จิระ โชค วีระสัจ และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พินเนส จำกัด, 2539.

ชำนาญ ชูวรรณ. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจปกครองของกระทรวงมหาดไทย. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2503.

เฉลิม เกิดโมลี. แนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย. เอกสารประกอบการเสวนาวิพากษ์ตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน, 2543. (คัดสำเนา)

ทรงวุฒิ ศรีวิไล. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ขอนแก่น : ขอนแก่นธุรกิจการพิมพ์, 2551.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

ฝ่ายฝึกอบรม กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของพระสงฆ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา 2542.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น “รายงานทะเบียนวัด สำนักสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ.2552” (คัดสำเนา)

ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พระกับป่า : บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

2. วิทยานิพนธ์ / ภาคนิพนธ์ / รายงานการวิจัย

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2538.

ประกอบ มีโคตรทอง. บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.

- พูนทรัพย์ สิทธิพรหม. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรม
แผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- พระอนุชิต ชูเนียม. “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับ
ผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2546.
- อภิชัย พันธุเสน. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ 3 ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, 2539.
- รัชนีกร เศรษฐ์. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- กรมการศาสนา. คู่มือพัฒนาวัดอุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- กรมประชาสัมพันธ์. ระเบียบคณะพระธรรมจาริกว่าด้วยการบริหารโครงการพระธรรมจาริก.
กรุงเทพมหานคร : นิตนารการพิมพ์, 2534.
- เฉลิม อุดกฤษฏ์. การศึกษาบทบาทพระภิกษุในการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์
ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.
กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2533.
- สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์. พัฒนาชนบทในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- จีรพรรณ กาญจนจิตรว. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2520.
- จ่านง อติวัฒนสิทธิ์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2533.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- วิรัช เทียบหงษากุล. หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2529.
- สุเทพ เขาวลิต. หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2524.
- พัฒน์ บุญยรัตน์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

พิสิฏฐ์ บุญไชย และทรงคุณ จันทจร. ศาสนาพุทธ : สถานภาพบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีสาน. รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.

พระครูสมุห์ชัชวาล ชำมะณี. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนบริเวณชายแดนไทย-ลาว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเลย, 2544.

สวิง บุญเจิม. มรดกอีสาน. อุบลราชธานี : มรดกอีสาน, 2539.

อารียา ลีมสุวรรณ. บทบาทของพระภิกษุในการพัฒนาชุมชนชนบทไทย พ.ศ.2500-2520.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ประสพสุข พันธุ์ประยูร. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ในจังหวัดภาคเหนือในประเทศไทย. สถาบันวิจัยสังคม : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทย : แนวทางวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : แพรวพิทยา, 2534.

นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

กรรณิการ์ โอภูมณ. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น : เฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

โคจิ โนสุ. บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา. ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2530.

นิสิต เทโอสถ. “การให้การศึกษาแก่ชุมชนชนบทของวัดพุทธศาสนาในกระแสการเปลี่ยนแปลง”.

วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

ตุลวีตร พาณิชย์เจริญ. “กระบวนการถ่อมเกลตาทางสังคมในการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติของชาวเผ่ากระเหรี่ยง”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

วาสนา วงศ์ขี้ม่อง. “การเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

สุกรี เทพชาติ. “การวิเคราะห์แนวคิดทางการสอนของพระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต)เพื่อพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

สมชาย เหล็กเพชร. “วิเคราะห์งานของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้นำพัฒนาชนบท”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

สมบูรณ์ สุขสำราญ และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ. “บทบาทการพัฒนาของชนบทของพระภิกษุสงฆ์”.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

จรินทร์ ยังสังข์. “บทบาทพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์

มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และ

บัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณ์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐมภาควิชาพื้นฐาน

ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

นิภา แพรธาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.

สังศรี ชมพวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540.

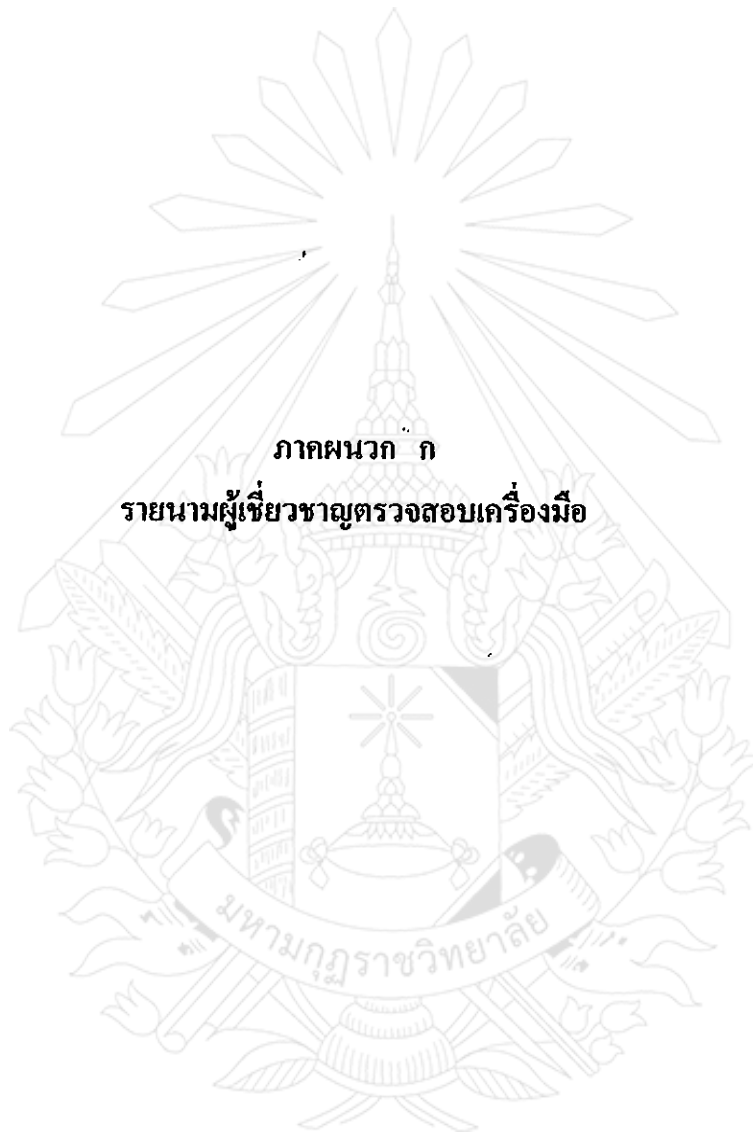
พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด).

กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2543.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์

วุฒิการศึกษา	น.ธ.เอก, ป.ธ.4, M.A. (Philosophy)
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าคณะอำเภอชุมแพ (มหานิกาย) ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดแจ้งสว่างนอก ตำบลโนนสะอาด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2. นายพิชัย แสงสว่าง

วุฒิการศึกษา	ศศ.ม.(ศึกษาศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโนนหัน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

3. นายสมใจ วิเศษทักษิณ

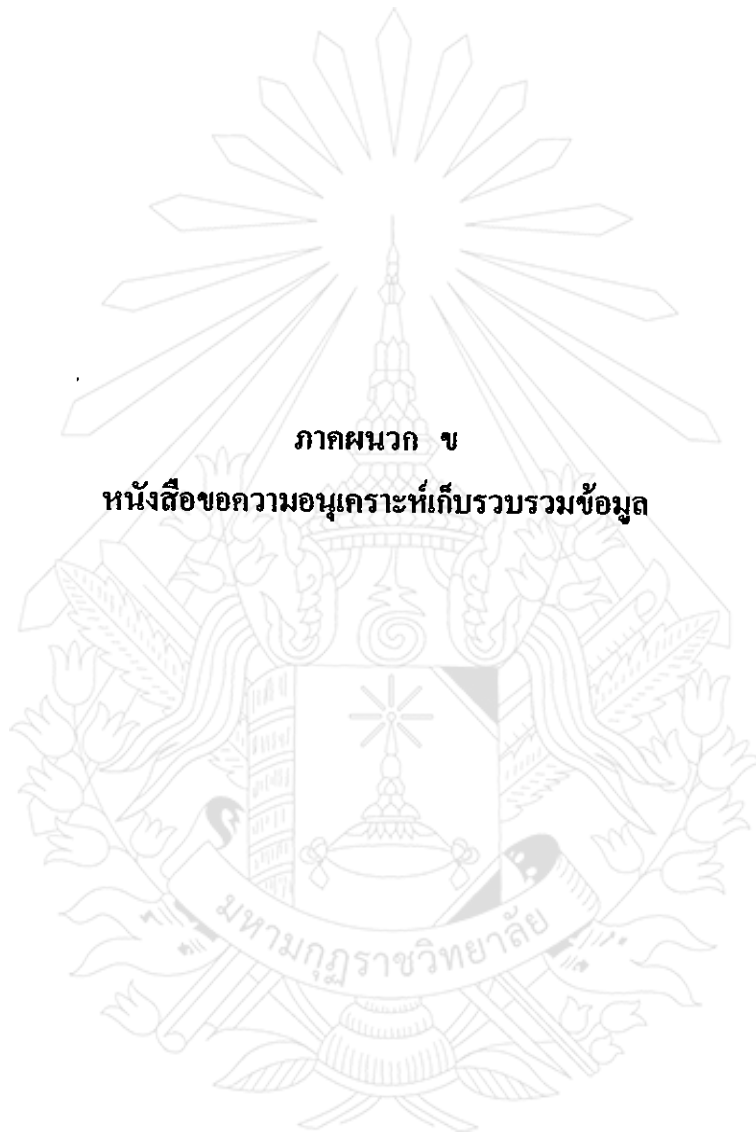
วุฒิการศึกษา	ก.ม.(ครุศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมแพพิทยาคม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

4. ดร.สุรพล กุลพรม

วุฒิการศึกษา	Ph.D.(Buddhist Studies)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

5. นายสุทัต เพี้ยเกษม

วุฒิการศึกษา	วท.ม. (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมแพพิทยาคม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6016(2.2)/113

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดบึง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

31 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

กราบনมัสการ เจ้าคณะอำเภอชุมแพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายอิสระ โป้คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการทำสารนิพนธ์เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการทำสารนิพนธ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร.(042) 814616

ที่ ศธ 6016 (2.2) / 026

วันที่ 3 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร คร.สุรพล พรหมกุล

ด้วย นายอิสระ ไป๋คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี ดร.ทองแพ ไซค์ตันเทือก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ คร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงเจริญพรขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน 1 ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) จำนวน 1 ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6016(2.2) / ว 061

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

3 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน พระครูสโมธานเขตคณารักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถามการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	จำนวน 1 ชุด
	2. ค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC)	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายอิสระ ไป๋คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี ดร.ทองแพ ไซค์ันเทือก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6016(2.2) / ว 061

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

3 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายสมใจ วิเศษทักษิณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถามการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	จำนวน 1 ชุด
	2. ค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC)	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายอิสระ ไร่คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี ดร.ทองแพ ไชยคันเทือก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุเมธฯ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศร 6016(2.2) / ว 061

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

3 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายสุศักดิ์ เพ็ญเกษม

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถามการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	จำนวน 1 ชุด
	2. คำถามสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC)	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายอิสระ ไป๋คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี คร.ทองแพ ไซค์ตันเทือก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ คร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุมนะ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6016(2.2) / ว 061

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
 ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
 โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

3 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายพิชัย แสสว่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถามการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	จำนวน 1 ชุด
	2. ค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC)	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายอิสระ ไป๋คอนสาร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 6/2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี ดร.ทองแพ ไซค์ตันเทือก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.รพีพร ธงทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

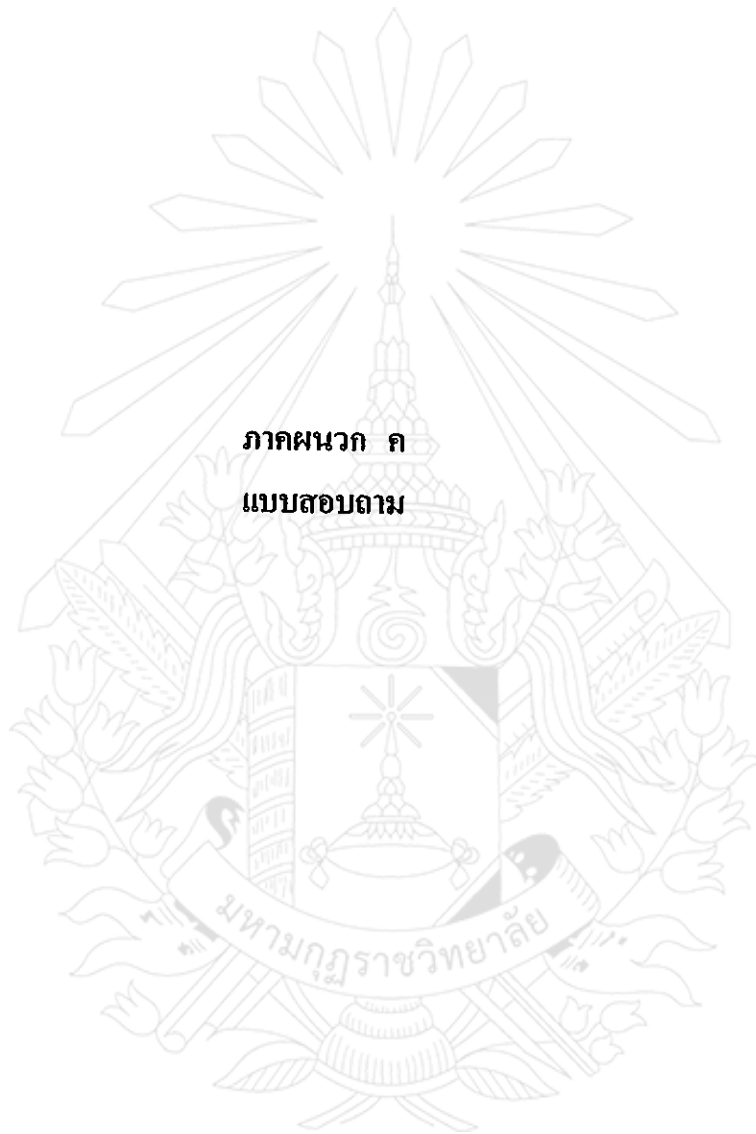
ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า
ตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย
2. คำตอบทุกคำตอบข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาให้ตอบคำถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระ
สังฆาธิการ
5. ผลที่ได้รับจากแบบสอบถามนี้ จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนปรับปรุง
การปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน
6. ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายอิสระ ไร่คอนสาร

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ท่านตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง ตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี 2. 30 - 40 ปี
 3. 41 - 50 ปี 4. 51 ปีขึ้นไป

2. พรรษา

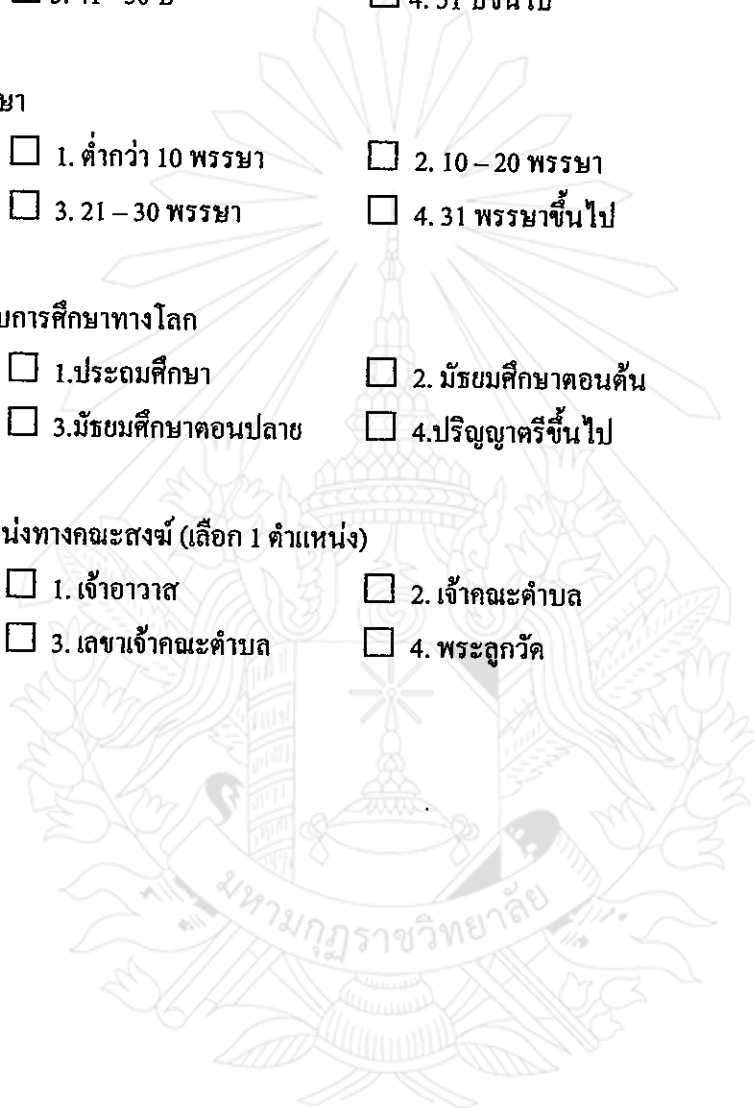
1. ต่ำกว่า 10 พรรษา 2. 10 - 20 พรรษา
 3. 21 - 30 พรรษา 4. 31 พรรษาขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาทางโลก

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4.ปริญญาตรีขึ้นไป

4. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ (เลือก 1 ตำแหน่ง)

1. เจ้าอาวาส 2. เจ้าคณะตำบล
 3. เลขาเจ้าคณะตำบล 4. พระลูกวัด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในด้านต่าง ๆ โปรด
ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลำดับที่	บทบาทด้านสังคม	ระดับบทบาท				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	แสดงพระธรรมเทศนาหรือปาฐกถาธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเป็นประจำ					
2	เป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหรือสถาบันต่างๆ					
3	เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น					
4	เป็นผู้นำประชาชนให้ร่วมบริจาคสิ่งของแก่ผู้ที่ประสบภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย เป็นต้น					
5	เป็นผู้ที่ให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ แก่ประชาชน					
6	จัดบริเวณวัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนทั่วไป					
7	มีส่วนร่วมในการสร้าง ซักชวน ให้ประชาชนสร้างสาธารณสถาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น					
8	มีส่วนร่วมในการชักชวน ให้ประชาชนได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชน เช่น ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ผู้ป่วยอนาถา ทหาร ตำรวจที่บาดเจ็บตามโรงพยาบาล เป็นต้น					
9	จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางหลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น					
10	บริเวณวัดได้จัดสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัย (เด็กอายุ 3 - 5 ปี)					

ลำดับที่	บทบาทด้านวัฒนธรรม	ระดับบทบาท				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่วัดต่างๆ ได้จัดขึ้น					
12	ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญคูณลาน(บุญลานข้าว) เป็นประจำ					
13	ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดกิจกรรมเนื่องในวันมาฆบูชา เป็นประจำทุกปี					
14	ส่งเสริมให้ประชาชนจัดงานเทศมหาชาติ (บุญผะเหวด) เป็นประจำทุกปี					
15	ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็นประจำทุกปี					
16	ส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานบุญบั้งไฟ เป็นประจำ					
17	ส่งเสริมและจัดกิจกรรมงานบุญซำฮะ (บุญซำฮะ) เป็นประจำ					
18	ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมบุญเข้าพรรษา เป็นประจำทุกปี					
19	ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวประดับดิน เป็นประจำทุกปี					
20	ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวสาก (สลากภัต) เป็นประจำทุกปี					
21	ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญออกพรรษา เป็นประจำทุกปี					
22	ส่งเสริมและมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญกฐิน เป็นประจำทุกปี					

ลำดับที่	บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับบทบาท				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23	เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กิจกรรมที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ นักเรียน เยาวชนและ ประชาชนทั่วไป					
24	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน					
25	พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป					
26	จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมี ที่สำหรับปฏิบัติธรรม					
27	เป็นผู้นำและร่วมมือสร้างสิ่งสาธารณ ประโยชน์ต่างๆ เช่น ถนน บ่อน้ำ ศาลาพักผ่อน ร้อน เป็นต้น					
28	เป็นผู้นำประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้					
29	เป็นผู้นำในการพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆ ภายในชุมชน					
30	เป็นผู้นำจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำ ความสะอาด ถนนหนทางต่างๆ ภายใน ชุมชน					
31	ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการ ประหยัดทรัพยากรน้ำ					
32	ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้ ไฟฟ้าอย่างเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของ
พระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1. ปัญหาการพัฒนาชุมชนด้านสังคม

.....

 แนวทางแก้ไขปัญหา.....

2. ปัญหาการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม

.....

 แนวทางแก้ไขปัญหา.....

3. ปัญหาการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

.....

 แนวทางแก้ไขปัญหา.....

ขอกราบขอบคุณที่ได้ตอบแบบสอบถามและร่วมแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก ง
คำดัชนีความสอดคล้องของข้อกำหนด (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)

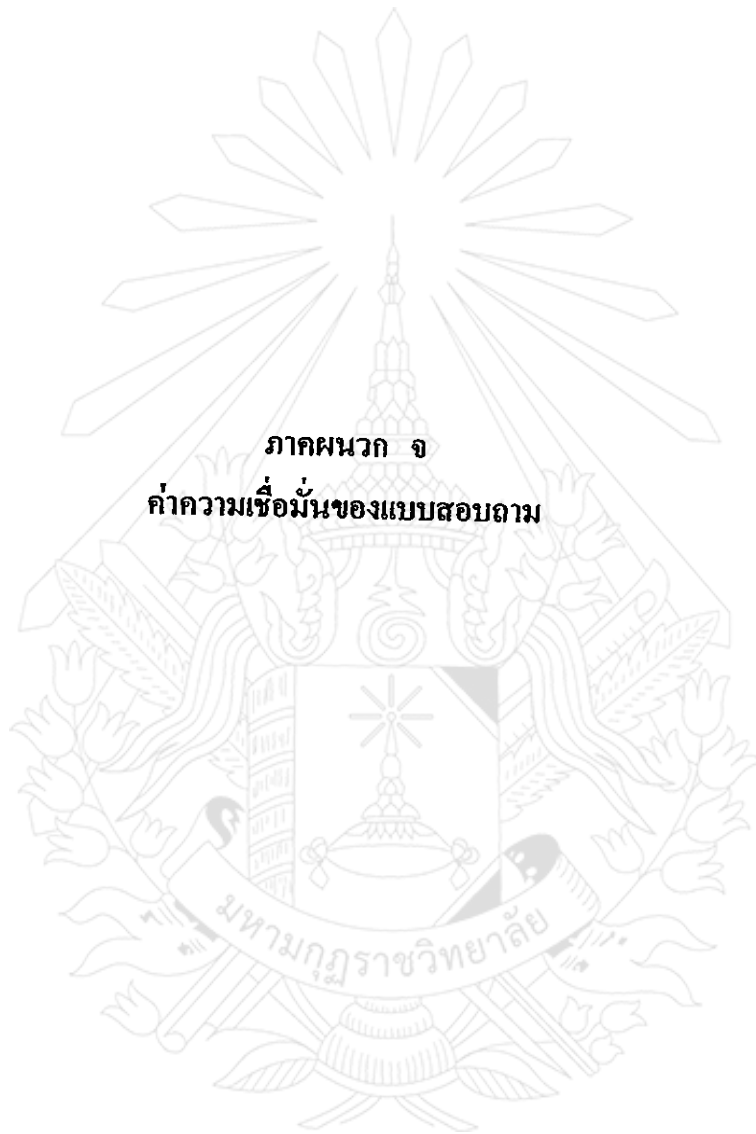
ข้อ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1. บทบาทด้านสังคม									
1	แสดงพระธรรมเทศนาหรือปาฐกถาธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเป็นประจำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.	เป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหรือสถานบันต่างๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	เผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาตามสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
4	เป็นผู้นำประชาชนให้ร่วมบริจาคสิ่งของแก่ผู้ที่ประสบภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย เป็นต้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	เป็นผู้ที่ให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ แก่ประชาชน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
6	จัดบริเวณวัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนทั่วไป	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
7	มีส่วนร่วมในการสร้าง ซักชวน ให้ประชาชนสร้างสาธารณสถาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	มีส่วนร่วมในการชักชวน ให้ประชาชนได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชน เช่น ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ผู้ป่วยอนาถา ทหาร ตำรวจที่บาดเจ็บตามโรงพยาบาล เป็นต้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
9	จัดกิจกรรมให้ความรู้ทาง หลักธรรมแก่เยาวชน เช่น พุทธ ศาสนาวินยาศาสตร์ เป็นต้น	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
10	บริเวณวัด ได้จัดสถานสงเคราะห์ เด็กก่อนวัย (เด็กอายุ 3 – 5 ปี)	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
2. บทบาทด้านวัฒนธรรม									
11	ท่านได้มีส่วนร่วมในงานปริวาส กรรมที่วัดต่างๆ ได้จัดขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้ จัดประเพณีบุญคูณลาน(บุญลาน ข้าว) เป็นประจำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้ จัดกิจกรรมเนื่องในวันมาฆบูชา เป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนจัด งานเทศมหาชาติ (บุญผะเหวด) เป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนจัด กิจกรรมในวันสงกรานต์ เป็น ประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมงานบุญบั้งไฟเป็นประจำ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
17	ท่านได้ส่งเสริมและจัดกิจกรรม งานบุญซำระ (บุญซำระ) เป็น ประจำ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
18	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้ เข้าร่วมกิจกรรมบุญเข้าพรรษา เป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
19	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวประดับดินเป็นประจำทุกปี	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
20	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญข้าวสาก (สลากภัต) เป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	ท่านได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญออกพรรษา เป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	ท่านได้ส่งเสริมและมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้จัดประเพณีบุญจุนเป็นประจำทุกปี	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
3. บทบาทด้านสิ่งแวดล้อม									
23	เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นักเรียน เยาวชนและประชาชนทั่วไป	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
24	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนทั่วไป	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
26	จัดสถานที่วัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ผด
		1	2	3	4	5			
27	เป็นผู้นำและร่วมมือสร้างสิ่งสาธารณ ประโยชน์ต่างๆ เช่น ถนน บ่อน้ำ ศาลาพักร้อน เป็นต้น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
28	เป็นผู้นำประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
29	เป็นผู้นำในการพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆ ภายในชุมชน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
30	เป็นผู้นำจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำความสะอาด ถนนหนทางต่างๆ ภายในชุมชน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
31	ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการประหยัดทรัพยากรน้ำ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
32	ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้ไฟฟ้าอย่างเหมาะสม	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ภาคผนวก จ
คำความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	95.0000	173.0345	.0148	.8665
A2	94.7667	173.9092	-.0136	.8657
A3	94.9333	173.0299	-.0013	.8688
A4	94.8000	172.4414	.0433	.8657
A5	95.0333	167.7575	.1621	.8652
A6	94.9333	164.4782	.3324	.8594
A7	95.0000	167.8621	.1728	.8644
A8	94.8000	173.1310	.0128	.8664
A9	94.5333	167.7057	.2565	.8610
A10	95.0667	165.9264	.2924	.8603
B11	96.3333	150.3678	.8708	.8437
B12	95.3667	160.0333	.6021	.8529
B13	96.1333	153.3609	.7384	.8476
B14	96.0000	155.6552	.7350	.8488
B15	95.4667	167.0161	.3337	.8593
B16	96.1000	166.1621	.1761	.8662
B17	96.3000	170.9759	.0607	.8679
B18	95.6333	149.6885	.7929	.8449
B19	96.0333	149.4126	.7819	.8450
B20	96.1333	155.9816	.7089	.8494
B21	96.0667	159.2368	.7373	.8508

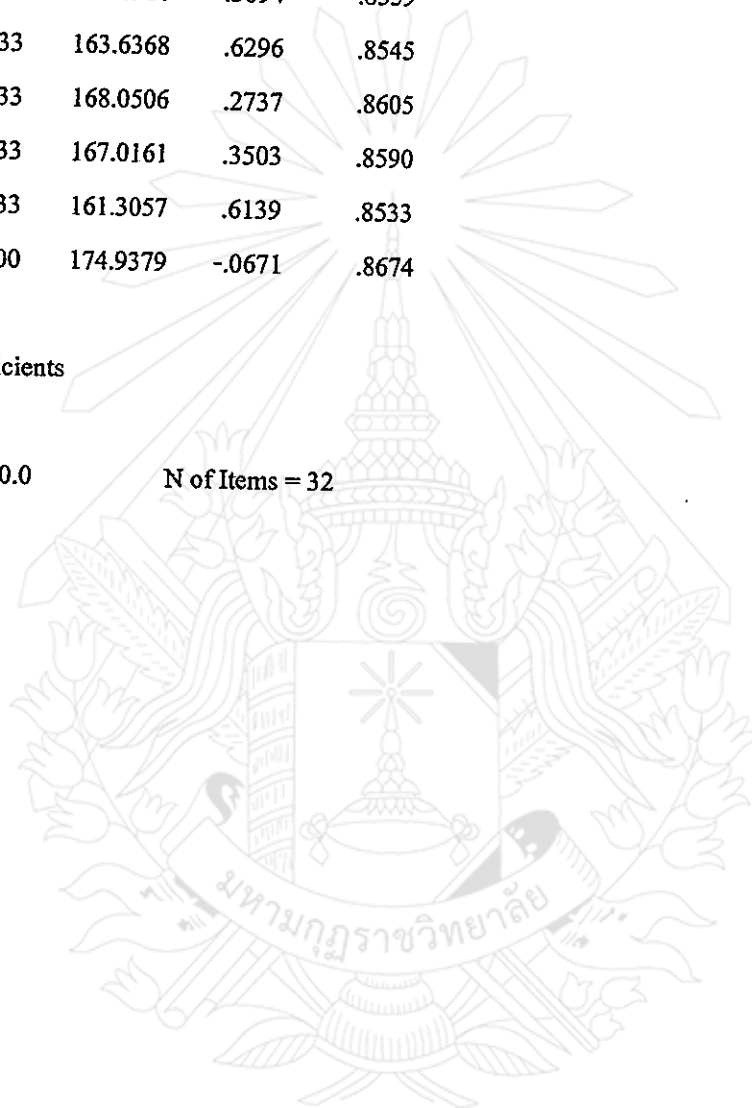
B22	95.9333	156.9609	.7205	.8497
C23	96.0333	163.4816	.4848	.8560
C24	95.5333	175.4989	-.0893	.8694
C25	96.4333	157.7023	.7694	.8496
C26	95.9667	163.6885	.3925	.8578
C27	95.2000	164.0966	.5094	.8559
C28	96.1333	163.6368	.6296	.8545
C29	96.1333	168.0506	.2737	.8605
C30	96.5333	167.0161	.3503	.8590
C31	95.7333	161.3057	.6139	.8533
C32	94.6000	174.9379	-.0671	.8674

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 32

Alpha = .8621

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายอิสระ ป็กอนสาร
วัน เดือน ปีเกิด	30 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด	8 หมู่ที่ 5 บ้านทรายสะอาด ตำบลคงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ 36180
ที่อยู่ปัจจุบัน	48 หมู่ที่ 8 บ้านหนองไผ่เหนือ ตำบลวังหินลาด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 40130
การอุปสมบท	
พ.ศ. 2542	อุปสมบท ณ อุโบสถวัดแจ้งสว่างนอก อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2554	ลาสิกขา
การศึกษา	
พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดแจ้งสว่างนอก อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2544	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนวัดแจ้งสว่างนอก อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2550	ปริญญาตรี สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
พ.ศ. 2553	สอบไล่ได้เปรียญธรรม สาม ประโยก สำนักเรียนจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนวัดแจ้งสว่างนอก อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	พนักงานราชการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนชุมแพพิทยาคม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 40130 โทรศัพท์ / โทรสาร 0-4321-0096